

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Regulace a dohled bankovního systému v České republice

Regulation and Oversight of Banking System in the Czech Republic

Student: Markéta Holásková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.

Ostrava 2008

Prohlášení

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci včetně příloh vypracovala samostatně.“

V Ostravě dne 25. dubna 2008

Markéta Holásková

Poděkování

Děkuji Ing. Zuzaně Kučerové, Ph.D. za pomoc a poskytnuté rady při zpracování bakalářské práce a za čas, který mi při této práci věnovala.

OBSAH

Úvod	1
1 Postavení bankovníctví v tržní ekonomice	3
1.1 Funkce peněz - funkce bank	3
1.2 Struktura bankovního systému	6
1.2.1 Bankovníctví po vzniku ČSR	7
1.3 Centrální bankovníctví	8
1.4 Česká národní banka	10
1.4.1 Měnová politika ČNB	11
1.4.2 Cílování inflace	13
1.4.3 Bilance ČNB	13
1.5 Obchodní bankovníctví	15
1.5.1 Bankovní licence	15
1.5.2 Organizace banky	16
1.5.3 Bilance obchodní banky	17
1.5.4 Bankovní rizika	17
1.6 Shrnutí	19
2 Bankovní regulace a dohled	20
2.1 Regulace vstupu do bankovníctví	22
2.2 Základní pravidla banky	23
2.2.1 Přiměřenost kapitálu	23
2.2.2 Pravidla likvidity	25
2.2.3 Poskytování informací	25
2.2.4 Ochrana před nelegálními praktikami	25
2.3 Povinné pojištění vkladů v bankách	25
2.4 CB jako věřitel poslední instance	26
2.5 Bankovní dohled	26

2.5.1	Dohled na dálku	27
2.5.2	Dohled na místě.....	27
2.6	Opatření k nápravě	28
2.7	Hlavní problémy regulace a dohledu bank v ČR	28
2.8	Shrnutí	29
3	Stabilita bankovního sektoru a bankovní krize	30
3.1	Bankovní krize	30
3.2	Bankovní krize v ČR	33
3.2.1	Union banka	34
3.2.2	Kampeličky	37
3.3	Konsolidační program I.....	38
3.4	Konsolidační program II	39
3.5	Stabilizační program	40
3.6	Shrnutí	41
	Závěr.....	42
	Seznam použitých zdrojů	45
	Seznam zkratk	
	Seznam tabulek	
	Seznam obrázků	
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	

ÚVOD

Bankovníctví řadíme mezi odvětví, které se neustále vyvíjí. Každá vyspělá ekonomika má zájem o kvalitní bankovní sektor. Kdyby lidé k bankám neměli důvěru a odmítaly by do nich ukládat své úspory, bankovní sektor by vůbec neexistoval. Banky jsou významné prvky finančního sektoru, ne-li nejvýznamnější.

Bankovníctví si prošlo velkým rozvojem, a to nejen u nás, ale i v zahraničí. Zažilo období růstu, ale také si prožilo méně vyspělá léta. V České republice to bylo hlavně období po roce 1989, kdy docházelo ke značnému růstu bank. Naopak období kolem roku 1997 bylo ovlivněno finanční krizí. Spousta bank se dostávala do krizí a musela jim být odebrána bankovní licence. V současné době můžeme bankovní sektor České republiky označit za stabilní.

Cílem mé práce je poskytnout souhrnný pohled na fungování regulace a dohledu bankovního systému v České republice.

V první kapitole vymezím pojem peníze, jakou plní funkci a jaké mají ochranné prostředky. Peníze totiž ovlivňují náš život a naše rozhodování, bez peněz si už snad nikdo dnešní dobu nedovede představit. Často také dochází k záměně pojmu měna a peníze. Mnoho lidí neumí tyto dva odlišné pojmy od sebe oddělit a tak se pokusím vysvětlit hlavní podstatu měny. Peníze jsou úzce spjaté s bankami a tak je vhodné zmínit, jak se banky charakterizují, jaké plní funkce, co je jejich cílem. Součástí první kapitoly je také struktura bankovního systému a pohled na bankovníctví po vzniku Československé republiky. Dále kapitola pojednává o centrálním bankovníctví a České národní bance, o měnové politice ČNB a o bilanci ČNB. Závěr úvodní kapitoly je vymezen pro obchodní bankovníctví, pro bankovní licenci (což je základní podmínka, aby banky mohly působit na našem trhu), pro organizaci banky. Nakonec bych se chtěla zmínit, jakým rizikům se banky vystavují při provádění obchodů.

Druhá kapitola je zaměřena na bankovní regulaci a dohled. Bankovníctví patří mezi odvětví, kde je nejvyšší míra regulace. Dozvíme se nejen důvody pro regulaci, ale také proti regulaci, hlavní cíle regulace a na jakých pilířích je regulace a dohled bank postavena. Přičemž bych jednotlivé pilíře trochu rozvedla. Dále se kapitola zmiňuje o bankovním dohledu obecně a také o dohledu na místě a o dohledu na dálku. Závěr kapitoly je věnován hlavním problémům regulace a dohledu v ČR.

Třetí kapitola vypovídá o stabilitě bankovního sektoru a bankovních krizích. Bankovníctví můžeme zařadit mezi rizikové odvětví. V této kapitole se zaměřím na bankovní

krize, jejich příčiny. Zmíním se o bankách, které prošly krizovým obdobím a byla jim odebrána licence. Mezi poslední takové banky patří Union banka, které je věnována podkapitola 3.2.1. Druhá polovina 90. let 20. stol. je charakteristická úpadky mnoha družstevních záložen. Tímto problémem se zabývá kapitola 3.2.2. Na závěr bych se pozastavila nad programy, které byly vytvořeny k zlepšení bankovního sektoru. Konkrétně se jedná o Konsolidační program I, Konsolidační program II a Stabilizační program.

1 POSTAVENÍ BANKOVNICTVÍ V TRŽNÍ EKONOMICE

1.1 Funkce peněz - funkce bank

V dnešní době už můžeme s určitostí říci, že peníze se staly běžnou součástí našeho každodenního života a život bez nich si už neumíme představit. Peníze se dotýkají nás všech a ovlivňují také náš život. Troufám si tvrdit, že peníze ovlivňují rozhodování všech ekonomických subjektů.

Peníze jsou vlastně cokoliv co nám slouží jako běžně přijímaný prostředek při placení a co akceptujeme jako peníze. V dobách, kdy neexistovali peníze v té podobě v jaké je známe dnes, docházelo k tzv. naturální směně, která spočívala ve výměně jednoho statku za jiný. První peníze byly tzv. komoditní peníze. Jejich nevýhodou bylo, že se nedali dělit a některé jako např. dobytek, měď, podléhaly zkáze. Postupně byly nahrazeny penězi papírovými.

Peníze jsou zákonným platidlem, které v současné době upravuje vyhláška ČNB. Peníze dělíme na oběživo a bezhotovostní peníze. Oběživu říkáme hotové peníze a dělíme je na bankovky a mince. Bezhotovostním penězům říkáme deposita. Jsou to peníze, které máme uložené na účtech u různých peněžních ústavů. Dále můžeme peníze rozdělit na peníze pravé, peníze schopné dalšího oběhu, poškozené peníze a padělané peníze. Padělání peněz je činnost stará jako peníze samotné, a proto ochrana peněz vyžaduje stále nové a lepší ochranné prvky. Ochranné prvky mají za úkol znesnadnit padělatelům práci a umožnit rozeznání padělku od pravých peněz. Mezi základní ochranné prvky patří vodoznak, ochranný okénkový proužek, ochranná vlákna, soutisková značka, skrytý obrazec, opticky proměnlivá barva, iridiscentní pruh a mikrotext.

Vodoznak vidíme pokud se na bankovku podíváme proti světlu. Ochranný okénkový proužek je proužek, který je z umělé metalizované hmoty a který je zapuštěný do papíru. Ochranná vlákna jsou vlákna oranžové barvy zapuštěná v papíru a které vidíme běžným pohledem. Soutisková značka znamená, že při pohledu na jednu stranu bankovky vidíme jednu její část a při pohledu z druhé strany část zbývající. Když se podíváme na bankovku proti světlu je značka vidět celá a jednotlivé linky na sebe navazují. Skrytý obrazec tvoří číslo označující nominální hodnotu bankovky a vidíme ho tehdy, když bankovku zhruba ve výši očí sklopíme do vodorovné polohy proti světlu. Opticky proměnlivá barva je ochranný prvek, který je založen na optickém efektu. Segment mění své barvy podle toho v jaké úhlu se bankovka sklopí proti světlu. Iridiscentní pruh je ochranný, duhově zbarvený, pruh umístěný na lící straně bankovky (blíže k pravému okraji). Umístění mikrotextu

je u jednotlivých bankovek individuální a označuje číselně nebo slovně hodnotu bankovky. V tabulce 1.1 je uveden přehled padělaných a pozměněných peněz, které byly v ČR zadrženy v roce 2005.

Tabulka č. 1.1 Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené v ČR v roce 2005

	v oběhu	zadrženo policií	celkem
Padělané bankovky CZK	3 243	1 756	4 999
Padělané bankovky EUR	739	271	1 010
Padělané bankovky USD	648	323	971
Padělané bankovky ostatní	177	1	178
Padělané mince CZK	213	2	215
Padělané mince ostatní	64	0	64
Pozměněné bankovky a mince CZK	1 530	325	1 855
Pozměněné bankovky a mince ostatní	3	0	3
Celkem	6 617	2 678	9 295

Zdroj: www.cnb.cz

Revenda (2005, str. 21) vymezuje tři základní funkce peněz:

- prostředek směny - v této funkci umožňují peníze placení za zboží a služby a slouží také jako úhrada dluhů,
- zúčtovací jednotka - prostřednictvím funkce vyjadřujeme cenu zboží, služeb, kapitálu apod.,
- uchovatel hodnot - v této funkci vystupují peníze ve formě vkladů nebo v podobě hotovostních úspor.

Často se také vyskytuje pojem „měna“. Termíny peníze a měna jsou zcela odlišné a neměly by se proto zaměňovat. V publikaci od výše uvedeného autora se také dočteme, jakými základními znaky měna disponuje. Mezi základní znaky měny patří:

- název (česká koruna, Kč),
- základní hotovostní druhy (bankovky, mince),
- nominální struktura (např. 5000 Kč, 2000 Kč, 1000 Kč, 20 Kč, 10 Kč, a další),
- výlučnost měny jako zákonného platidla na daném území (česká koruna jako jediné zákonné platidlo na našem území),
- zákonem upravená pravidla emise, ochrany a nabývání a používání v domácím a zahraničním platebním styku (např. padělání a pozměňování peněz je trestné podle daného zákona, jediným emitentem je ČNB, česká koruna je vnitřně směnitelná, atd.),

- a další znaky.

V současnosti dochází k rozvoji mezinárodního obchodu a platebního styku. Tím některé měny mají mezinárodní charakter (euro, dolar). S rozvojem společných měn je také spojeno uspořádání peněžních systémů tzv. vznik měnových unií. Měnovou unií můžeme označit jako peněžní systém ve kterém je peněžní systém, ve kterém je měnová politika zajištěna společnou centrální bankou členských zemí unie nebo centrální bankou jen jedné z členských zemí unie.

Banky řadíme mezi významné subjekty tržní ekonomiky. Nejčastěji banky charakterizujeme jako peněžní ústavy, které se zabývají zprostředkováním pohybu finančních prostředků mezi jednotlivými ekonomickými subjekty. Přes banky můžeme uskutečňovat většinu obchodů na finančním trhu. V ČR jsou bankovní instituce vymezeny dvěma zákony - zákonem o bankách¹ a zákonem o České národní bance.²

Pod pojmem banka si představíme právnické osoby, které mají formu akciové společnosti. Hlavní činností je přijímání vkladů a jiných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů. Aby mohla banka působit na finančním trhu, musí získat licenci, která se předkládá ČNB. V licenci jsou také uvedené jiné činnosti, které může banka vykonávat (viz. 1.5.1 Bankovní licence).

Banky plní tři národohospodářské funkce. Dle Šenkýřové (1997, str. 59) zde patří:

- emise bezhotovostních peněz,
- zajištění bezhotovostního i hotovostního platebního styku,
- finančního zprostředkovatele.

Konečným cílem bank je dosáhnout zisku. Při své činnosti mají k dispozici částky svěřených finančních prostředků. Banka se při bankovních operacích řídí základními pravidly, kterými je pravidlo přiměřenosti a likvidity, pravidlo rentability, pravidlo bankovní jistoty.

Mezi základní činnosti bank můžeme zařadit např.: přijímání vkladů od veřejnosti, poskytování úvěrů, operace s devizami a valutami, pronajímání bezpečnostních schránek, ukládání a správa cenných papírů, investiční bankovníctví, provádění platebního styku a zúčtování, finanční leasing, vydávání akcií, poskytování záruk, finanční poradenství, atd.

¹ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách ve znění pozdějších změn a doplňků.

² Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance ve znění pozdějších změn a doplňků.

1.2 Struktura bankovního systému

„Bankovní systém představuje souhrn všech bankovních institucí v daném státě a uspořádání vztahů mezi nimi.“³

Bankovní systém je otevřený, tzn. nemůže existovat sám o sobě. Je také ekonomicko-sociologickým systémem. Má institucionální a funkční složku. Do institucionální složky řadíme jednotlivé banky. Pojem banka jsem vymezila v předchozí kapitole. Jen bych ještě upřesnila, že musí dodržovat přísná pravidla daná bankovními zákony a jinými právními akty. Pod pojmem funkční složka bankovního systému si představíme způsoby uspořádání vztahů mezi jednotlivými bankovními institucemi. Rozlišujeme jednostupňový a dvou stupňový bankovní systém. V prvně zmiňovaném systému provádí všechny operace jediná banka (centrální). Tyto systémy se vyskytují především v netržních ekonomikách. Postavení bank v tržních ekonomikách se značně liší od postavení bank v jednostupňovém bankovním systému centrálně plánované ekonomiky. Hlavním cílem je splnění ukazatelů, které jsou zadány plánem. Tento jednostupňový bankovní systém nefunguje efektivně také proto, že je zde zcela vyloučena podnikatelská aktivita obchodních a dalších bank.

V tomto systému banky působí bez ohledu na to jak hospodaří, dominantní postavení má centrální banka, která má spíše pasivní postavení, její činnost je řízena plánem, úvěry podnikovému sektoru poskytuje CB.

Na rozdíl od jednostupňového systému je dvoustupňový bankovní systém charakteristický pro většinu tržních ekonomik. Centrální a obchodní bankovníctví je zde od sebe odděleno. Centrální banka neprovádí činnosti, které nespádají do její působnosti. Činnost bank není řízena, banky si samostatně rozhodují. Ve dvoustupňovém bankovním systému se také vyskytuje vyšší počet obchodních a dalších bank.

Bankovní systém Revenda (1999, str. 23) dělí na:

- univerzální,
- specializovaný,
- vysoce otevřený,
- málo otevřený,
- pobočkový,
- unitární,
- propojený.

³ REVENDA, Z. (1999, str. 18).

U univerzálního systému není obchodní a investiční bankovníctví od sebe odděleno. Obchodní banky mohou provádět některé operace s akciemi a provádět emisní obchody ručitelského typu a investiční banky mohou zase naopak přijímat vklady od veřejnosti. Tento systém je charakteristický pro většinu Evropy.

Obchodní bankovníctví je ve specializovaném bankovním systému odděleno od investičního bankovníctví. Specializovaný bankovní systém existuje např. v USA a Japonsku.

Vysoce otevřený bankovní systém je charakteristický vysokým podílem zahraničních bank na domácím bankovním trhu. Málo otevřený bankovní systém se naopak vyznačuje nízkým podílem zahraničních bank na domácím bankovním trhu.

Pobočkový bankovní systém se dá charakterizovat malým počtem bank a s vysokým počtem poboček. V unitárním bankovním systému je hodně bank, ale málo poboček. Propojený bankovní systém znamená, že na území se nachází relativně hodně bank propojených vlastnickými podíly.

1.2.1 Bankovníctví po vzniku ČSR

Velké změny v bankovníctví nastaly po vzniku samostatného Československa. V březnu 1919 byl zřízen Bankovní ústav, v jeho čele stál ministr financí. Národní banka československá byla zřízena zákonem z 23. 4. 1925. Činnost byla zahájena 1. 4. 1926. Statutárním orgánem byla bankovní rada. Skládala se z guvernéra (prvním guvernérem byl dr. Vilém Pospíšil) a 9 členů. V roce 1934 se stal novým guvernérem dr. Karel Engliš.

V roce 1938 musela banka zrušit své filiálky na obsazeném území. 15. 3. 1939 se osamostatnilo slovenské bankovníctví. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava je finanční politika podřízena německému diktátu. Je ustanoven nový název Národní banky československé, nyní se nazývá Národní banka Čech a Moravy. Banky se staly buď filiálkami říšských bank nebo byly zlikvidovány.

Po osvobození byla obnovena činnost Národní banky československé. V té době působili na našem území dvě „centrální“ instituce. V Praze sídlila Národní banka československá a v Bratislavě Slovenská banka. Dekret z 19. 10. 1945 stanovil, že jedinou emisní institucí bude Národní banka československá. Dekrety také stanovily, že všechny banky budou znárodněny. Znárodněny nebyly v té době jen družstevní a veřejnoprávní ústavy lidového peněžnictví. Německé a maďarské domy byly zkonfiskovány.

V roce 1948 se sloučily dosavadní banky a zůstala jen jedna banka v českých zemích (Živnobanka) a jedna na Slovensku (Tatrabanka). Tyto banky poskytovaly pouze krátkodobé

úvěry. Dlouhodobé úvěry poskytovala Investiční banka. Po reformě v roce 1950 byla zřízena Státní banka československá. Fungovala jako centrální banka. Další změny nastaly v roce 1953, kdy byly transformovány ústavy lidového peněžnictví na státní okresní spořitelny. V roce 1967 vznikla ze státních okresních spořitelen Československá státní spořitelna, která byla v 1969 rozdělena na Českou státní spořitelnu a Slovenskou státní spořitelnu. Československá obchodní banka (vznik 1965) se zabývala peněžními vztahy se zahraničím. V letech 1988 - 1989 probíhaly přípravy reformy. Bankovníctví bylo relativně připravené na události, které proběhly v listopadu 1989. Po rozdělení Československa na dva samostatné státy v roce 1993 vznikla Česká národní banka. Do roku 1993 docházelo ke zvyšování počtu bank. ČNB po roce 1994 zpřísnila požadavky a tak po roce 1994 došlo ke zpomalení růstu počtu bank. V 1995 vzniká Česká exportní banka, která má podporovat zahraniční obchod. V letech 1998 - 2004 nebyla udělena žádná licence.

1.3 Centrální bankovníctví

Centrální banky (dále „CB“) mají významné postavení v odvětví měnové politiky a regulace bankovního systému ekonomiky. O měnové politice můžeme říct, že patří mezi nejdůležitější činnosti centrálních bank. *„Za měnovou politiku v nejširším pojetí můžeme považovat vědomou činnost nějakého subjektu, který se prostřednictvím měnových nástrojů snaží regulovat množství peněz v oběhu a tím dosáhnout určitých cílů.“*⁴

CB jsou samostatnými a nezávislými institucemi, které plní makroekonomické a mikroekonomické funkce. Tyto funkce jsou vzájemně provázané. Tabulka č. 1.2 uvádí makroekonomické a mikroekonomické funkce.

⁴ REVENDA, Z. (1999, str. 79).

Tabulka č. 1.2 Funkce centrální banky

Makroekonomické funkce	Mikroekonomické funkce
emise hotovostních bankovek (a mincí)	regulace a dohled bankovního systému
měnová politika	banka bank
devizová činnost	banka státu (vlády)
	reprezentace státu v měnové oblasti

Zdroj: REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví* (1999, str. 42).

CB se vyznačuje také nezávislostí, kterou můžeme rozdělit na politickou a ekonomickou.

Kliková (2006, str. 179) politickou nezávislost vymezuje:

- guvernér není jmenován vládou a zároveň je jmenován na dobu více než 5 let,
- celá bankovní rada není jmenována vládou,
- celá bankovní rada je jmenována na více než 5 let,
- účast zástupce vlády v bankovní radě není nařízena,
- vláda neschvaluje záměry CB ohledně měnové politiky,
- požadavek na udržení měnové stability je upraven zákonem,
- existuje zákonné opatření pro řešení konfliktu mezi CB a vládou.

Ekonomickou nezávislost výše uvedená autorka vymezuje:

- přímé možnosti úvěrování existují, ale nejsou automatické,
- úvěrování vlády za tržní úrokovou míru,
- přímý úvěr poskytován vládě pouze dočasně a v omezené výši,
- CB se nepodílí na primárním trhu veřejného dluhu,
- diskontní sazba je stanovena CB.

Revenda (1999, str. 32) vymezuje definiční znaky centrální banky, mezi které patří emisní monopol na bankovky a mince, dále provádějí měnovou politiku a také regulují bankovní systém. V této publikaci mimo jiné také najdeme základní zásady činnosti CB. Centrální banka by měla být bankou pro ostatní banky, neměla by konkurovat jiným bankám, měla by mít oprávnění rozhodovat o úvěrové pomoci bankám, měla by podporovat efektivnost bankovního systému v dané zemi a důvěryhodnost finančních trhů, měla by sledovat cíl zdravé měny a další.

1.4 Česká národní banka

Dle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance ve znění pozdějších změn a doplňků je ústřední (centrální) bankou ČR Česká národní banka (dále jen „ČNB“), která je právnickou osobou. ČNB je tvořena ústředím, které má sídlo v Praze, dále jednotlivými pobočkami a také účelovými organizačními jednotkami.

Jako hlavní cíle na období 2005 – 2010 jsou ČNB považovány:

- stabilizaci inflace na nízké hladině vymezené stanoveným inflačním cílem,
- úzkou spoluprací s vládou při vytváření podmínek pro hladké přijetí eura a stabilní české ekonomiky v rámci měnové unie,
- zavedení nového konceptu kapitálové přiměřenosti a úspěšné završení procesu sjednocení regulace a dohledu nad finančním trhem,
- dalším rozvoj analytické a výzkumné kapacity a jejího zázemí,
- vybudování pozice respektovaného člena Evropského systému centrálních bank, reprezentujícího zájmy ČR,
- komplexní přípravu na zavedení jednotné evropské měny včetně uvedení hotovostního eura do oběhu a propojení domácího platebního a zúčtovacího systému se systémy EU,
- rozvoj lidského kapitálu ČNB směrem k otevřené instituci schopné pružně se přizpůsobovat novým požadavkům, s firemní kulturou založenou na zásadách profesionality, transparentnosti a efektivnosti,
- analýzu pozice národních centrálních bank v eurozóně v dostatečném časovém předstihu před přijetím eura, vytipování budoucích změn v činnostech ČNB, identifikaci jejich dopadů a zajištění včasného institucionálního přizpůsobení.

Bankovní rada je nejvyšším řídicím orgánem této instituce, která dle § 5, odst. 1, 2 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance ve znění pozdějších změn a doplňků:

- určuje měnovou politiku a nástroje pro provádění měnové politiky,
- rozhoduje o měnově politických opatřeních,
- schvaluje rozpočet ČNB,
- stanoví druhy, výši a použití fondů ČNB,
- stanoví mzdové a další požitky guvernéra,
- a další.

Bankovní rada je složená ze sedmi členů, a to guvernéra, 2 viceguvernérů ČNB a 4 členů bankovní rady ČNB. Guvernérem byl prezidentem republiky jmenován Zdeněk Tůma, viceguvernéry byli jmenováni Mojmír Hampl a Miroslav Singer a členy bankovní rady jsou Eva Zamrazilová, Robert Holman, Pavel Řežábek a Vladimír Tomšík. Členem je jmenován občan České republiky, který splňuje zákonem dané podmínky, a to způsobilost k právním úkonům, ukončené vysokoškolské vzdělání, bezúhonnost, uznávaná a zkušená osobnost v měnových záležitostech a v oblasti finančního trhu. Guvernér nejen předsedá jednání bankovní rady, ale také jménem ČNB jedná navenek. Pokud je nepřítomen zastupuje ho jím pověřený viceguvernér.

Dne 25. 2. 2008 byl navržen na funkci prezidenta Evropské banky pro obnovu a rozvoj guvernér ČNB Zdeněk Tůma. Dle Aleše Michla, analytika Raiffeisenbank, se guvernér ČNB řadí mezi top centrální bankéře v Evropě.

*"Tůma je úspěšný centrální bankéř, byl u toho, když se v Česku zavádělo cílování inflace a podařilo se ho zavést i splnilo své účely. Má renomé ve světě, už byl jednou výkonným ředitelem EBRD. Myslím si, že mu dává naději i politická situace v Evropě. Tato kandidatura dává skutečně smysl."*⁵

ČNB dle zákona určuje měnovou politiku, vydává bankovky a mince, provádí analýzy vývoje finančního systému, řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, pečuje o jejich plynulost, atd.

1.4.1 Měnová politika ČNB

Hlavní úloha měnové politiky ČNB je vymezena zákonem č. 6/1993., o České národní bance ve znění pozdějších změn a doplňků. „Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu. Pokud tím není dotčen její hlavní cíl, Česká národní banka podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu. Česká národní banka jedná v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství.“⁶ Mezi další cíle patří např. podpora ekonomického růstu, podpora zaměstnanosti, stabilizace úrokových sazeb, stabilita finančních trhů. Cíle se ovšem mohou při vykonávání dostávat do vzájemných rozporů.

Při provádění měnové politiky používá CB řadu nástrojů. Nástroje můžeme členit dle určitých hledisek. Já se zaměřím na hledisko dopadu na bankovní systém. Tyto nástroje členíme na přímé a nepřímé. Nepřímé nástroje jsou používány častěji než přímé a působí

⁵ David Marek - hlavní ekonom Partia Finance.

⁶ § 2, odst. 1 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance ve znění pozdějších změn a doplňků.

plošně na celý bankovní systém. Mezi nepřímé nástroje patří operace na volném trhu, diskontní nástroje, kursové intervence a povinné minimální rezervy. Přímé nástroje tvoří např. limity úvěrů bank, povinné vklady a další. V tabulce č. 1.3 vidíme členění nástrojů měnové politiky podle dopadu na bankovní systém.

Tabulka č. 1.3 Nástroje měnové politiky podle dopadu na bankovní systém

Nepřímé	Přímé
Operace na volném trhu	Pravidla likvidity
Diskontní nástroje	Limity úvěrů bank
Kursové intervence	Limity úrokových sazeb bank
Povinné minimální rezervy	Povinné vklady
	Doporučení, výzvy a dohody

Zdroj: REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví* (1999, str. 277).

Podstata nástroje operace na volném trhu spočívá v tom, že centrální banka prodává nebo kupuje vládní obligace (dluhopisy). ČNB obchoduje s obchodními bankami a i s vlastními obligacemi. Tímto nástrojem ČNB ovlivňuje ekonomický růst, inflaci, zaměstnanost.

Diskontní nástroje můžeme charakterizovat jako „úrokové sazby a další podmínky úvěrů poskytovaných centrální bankou obchodním bankám v domácí měně, stanovené za účelem regulace operativních kritérií v měnové a úvěrovém transmisním mechanismu.“⁷ Součástí diskontních nástrojů jsou diskontní úvěry, lombardní úvěry a reeskontní úvěry.

Kursové intervence jsou zásahem prováděným CB. Hlavním cílem je regulace měnového kursu v souladu s cíli hospodářské politiky státu.

Povinné minimální rezervy jsou povinné vklady, které mají obchodní banky uloženy u CB. Používá se jako nástroj, který stabilizuje bankovní sektor.

Pod pojmem doporučení, výzvy a dohody si představujeme „verbální nebo písemná doplnění některých nástrojů měnové politiky, kterými CB konkretizuje své záměry pro nejbližší vývoj v měnové oblasti a bankovním systému.“⁸ Doporučení lze chápat jako „přání“ CB na chování bank v nejbližším období. Výzvy už mají konkrétnější charakter a dohody se po podpisu stávají závaznými.

⁷ REVENDA, Z. (1999, str. 290).

⁸ REVENDA, Z. (1999, str. 320).

Pravidlo likvidity chápeme jako stanovení závazné struktury aktiv a pasiv a závazných vazeb mezi nimi v bilanci bank.

Limity úvěrů bank představují stanovení max. rozsahu úvěrů.

Pod pojmem limity úrokových sazeb bank si lze představit stanovení max. úrokových sazeb bank z úvěrů a max. nebo min. úrokových sazeb bank z vkladů.

Pod nástrojem povinné vklady se skrývá povinnost, aby některé subjekty otevírali běžné účty a prováděly další operace přes CB.

Mezi měnověpolitické nástroje České národní banky patří operace na volném trhu, povinné minimální rezervy a automatické facility (poskytování/ukládání likvidity přes noc).

1.4.2 Cílování inflace

Česká republika zavedla před 10 lety cílování inflace. ČR tak opustila režim floatingu. Cílování inflace se přímo zaměřuje na cenovou stabilitu. ČNB stanoví inflační cíl ve formě bodové hodnoty či pásma pro inflaci. První inflační cíl na konci roku 1997 v intervalu 5,5 % - 6,5 %. První polovina roku se vyznačuje vysokou hladinou cenových indexů. V období od poloviny 1998 do poloviny 1999 došlo k poklesu z 10,4 % v červenci 1998 na 1,1 % v červenci 1999. Zhruba od poloviny roku došlo ke stabilizaci meziroční změny indexu spotřebitelských cen na nízké úrovni. Od roku 2006 je vyhlášen inflační cíl jako meziroční přírůstek indexu spotřebitelských cen ve výši 3 %. Po roce 2010 nastanou změny. Inflační cíl bude stanoven ve výši 2 %.

Mezi jednotlivé měnově politické režimy patří cílování měnového kurzu, cílování peněžní zásoby, režim s implicitní nominální kotvou, cílování inflace.

1.4.3 Bilance ČNB

ČNB pravidelně a veřejně publikuje svou bilanci. Ta se sestavuje k určitému datu a auditor ji musí ověřit. Rozdíl mezi bilancí obchodních bank a centrální bankou spočívá v tom, že pasiva nejsou považovány za zdroje a aktiva nepovažujeme za způsob užití zdrojů. Tabulka č. 1.4 zachycuje podobu bilance CB.

Tabulka č. 1.4 *Bilance centrální banky v tržní ekonomice*

Aktiva centrální banky	Pasiva centrální banky
Pokladní hotovost	Emise oběživa
Nakoupené cizí cenné papíry	Povinné minimální rezervy bank
Úvěry poskytnuté domácím bankám	Dobrovolné rezervy bank
Úvěry poskytnuté státu	Vklady státu
Úvěry poskytnuté domácím nebank. subjektům	Vklady domácích nebankovních subjektů
Úvěry poskytnuté zahraničním subjektům	Vklady zahraničních subjektů
Devizové rezervy a zlato	Kapitál
Majetkové účasti	Rezervní fondy
Hmotný a nehmotný majetek	Rezervy
Nakoupené vlastní cenné papíry	Emitované vlastní cenné papíry
Ostatní aktiva	Ostatní pasiva
Ztráta	Konečný výsledek hospodaření
Aktiva celkem	Pasiva celkem
	Zisk

Zdroj: REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví* (1999, str. 46).

Tabulka č. 1.5 uvádí pro srovnání bilanci České národní banky i s konkrétními údaji k 10. 3. 2008.

Tabulka č. 1.5 *Bilance České národní banky*

Aktiva	10.3.2008	Pasiva	10.3.2008
Zlato	805,4	Peníze v oběhu	347885,0
Pohledávky vůči MMF v CM	1918,4	Závazky vůči MMF v CM	0,0
Pohledávky vůči MMF v KČ	22162,4	Závazky vůči MMF v KČ	22162,4
Pohledávky vůči zahraničí v CM	707667,6	Závazky vůči zahraničí v CM	99277,2
Pohledávky vůči zahraničí v KČ	0,0	Závazky vůči zahraničí v KČ	403,4
Pohledávky vůči tuzemským bankám	0,0	Závazky vůči tuzemským bankám	432182,4
Pohledávky vůči klientům	95,2	Vklady klientů	18677,0
Tuzemské cenné papíry a účasti	0,0	Běžné hospodaření státní pokladny	8,3
Běžné hospodaření státní pokladny	0,0	Ostatní závazky vůči státu	28158,6
Ostatní pohledávky vůči státu	0,0	Rezervy	191,0
Hmotný a nehmotný majetek	5447,3	Základní kapitál	1400,0
		Fondy	8076,7
		Oceňovací rozdíly	14122,7
		Zisk nebo ztráta z předchozího období	-199640,4
		Zisk nebo ztráta za účetní období	-33535,6
Ostatní aktiva	6759,1	Ostatní pasiva	5486,7
Aktiva celkem	744855,40	Pasiva celkem	744855,4

Zdroj: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/dekadni_bilance/cnb_bilance.html

1.5 Obchodní bankovníctví

Obchodní banky můžeme označit jako podnikatelské subjekty podnikající za účelem zisku. Banky jsou právnické osoby mající sídlo v ČR a které jsou založené jako akciová společnost.

K vymezení banky používáme dvě hlediska:

- funkční hledisko,
- právní hledisko.

Funkční hledisko znamená pojetí banky jako zprostředkovatele pohybu finančních prostředků.

Právní hledisko definuje pojem banka. Tento pojem byl už vysvětlen v kapitole 1.1 Funkce peněz - funkce bank na str. 3.

Vstup České republiky do Evropské unie neměl na banky nějaký negativní dopad. Již před vstupem do EU probíhala postupná integrace do evropského finančního systému.

Příloha č. 1 vymezuje seznam bank a zahraničních poboček bank v České republice k 29. 2. 2008.

1.5.1 Bankovní licence

ČNB přebírá žádost o udělení licence a také vydává rozhodnutí. Minimální výše základního kapitálu musí činit 500 000 000 Kč. Aby mohla být licence udělena, musí být splněny určité podmínky:

- splacení základního kapitálu v plné výši,
- odborná způsobilost, důvěryhodnost a zkušenost osob, které jsou na základě pracovní nebo jiné smlouvy navrhovány v bance na výkonné řídící funkce,
- technické a organizační předpoklady pro výkon navrhovaných činností banky, funkční řídicí a kontrolní systém banky,
- obchodní plán vycházející z navrhované strategie činnosti banky podložený reálnými ekonomickými kalkulacemi,
- průhlednost skupiny osob s úzkým propojením s bankou,
- sídlo budoucí banky musí být na území České republiky,
- a další dle § 4, odst. 5 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách ve znění pozdějších změn a doplňků.

Licence je určena na dobu neurčitou a nelze ji převést na jinou osobu.

Bankovní licence zaniká odejmutím licence, rozhodnutím valné hromady, výmazem banky z obchodního rejstříku a zrušením banky, pokud je banka zrušena s likvidací.

Fyzické osoby (zakladatelé, vedoucí zaměstnanci) jsou povinny na požádání ČNB předložit opis z rejstříku trestů. Pokud se prokáže, že osoba byla v minulosti odsouzená, tak nesmí vykonávat vedoucí funkci.

Dle Revendy (2005, str. 386) bylo během let 1993 - 2004 bylo odebráno zhruba 30 licencí. Mezi hlavní důvody patří likvidace a konkurz (u 18 bank), fúze s jinou bankou (u 9 bank), ukončení činnosti (1 banka), nezahájení činnosti (u jedné pobočky zahraniční banky), transformace na nebankovní subjekt (z Konsolidační banky se stala Česká konsolidační agentura).

1.5.2 Organizace banky

V bance musí být ustanovena dozorčí rada a statutární orgán. Statutárním a řídícím orgánem je představenstvo. Představenstvo se skládá z vedoucích zaměstnanců a musí mít minimálně tři členy. Člen statutárního orgánu či dozorčí rady nesmí být zároveň členem statutárního orgánu/dozorčí rady jiné podnikatelské právnické osoby. Výjimky jsou stanoveny v zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách ve znění pozdějších změn a doplňků. Mezi úkoly představenstva patří např. formulace a zajištění odpovídající strategie, zajištění kompetentního managementu, jmenování generálního ředitele, ustanovení komisí.

Představenstvo a dozorčí rada musí jednat vždy podle zákonů. V případě porušení mají osobní zodpovědnost, která je posuzována na základě koncepce opatrného člověka a povinnosti loajálnosti. „Koncepce opatrného, prozíravého člověka předpokládá, že členové představenstva udělají, co by udělal v jejich situaci odpovědný a prozíravý člověk.“⁹ Povinnost loajálnosti má celou řadu principů. Mezi tyto principy řadíme mimo jiné podřízení osobních zájmů členů představenstva zájmům banky, vyhnutí se konfliktům.

Dozorčí rada je pověřena dohlížením na výkon představenstva. Dozorčí rada se skládá z členů, jejichž počet je dělitelný třemi. Minimální počet členů je tři. Můžeme si uvést příklad u dvou bank – České spořitelny a Československé obchodní banky. Česká spořitelna má např. k 1. 1. 2008 12 členů a dozorčí rada Československé obchodní banky má 9 členů. Členové mohou nahlížet do záznamů a dokladů. Člen rady nemůže být členem představenstva.

Dozorčí rada má dva orgány – výbor pro audit a výbor pro odměňování.

⁹ POLOUČEK, S. (2006, str. 130).

1.5.3 Bilance obchodní banky

Bilance nám dává přehled, jaká je struktura majetku a z jakých zdrojů je tento majetek financován. Bilance musí být vyrovnaná, tzn. celková aktiva se musí rovnat celkovým pasivům.

Československá obchodní banka poskytla rozvahu za rok 2007 jejíž struktura, i s konkrétními údaji, je uvedena v příloze č. 2. Také České spořitelna poskytla na svých internetových stránkách rozvahu a ostatní finanční výkazy. Její rozvahu použijeme v tabulce č. 1.6 jako příklad základní struktury bankovního systému ke konci roku 2007.

Tabulka č. 1.6 Základní struktura bilance České spořitelny k 31. 12. 2007

Aktiva	Pasiva
Pokladní hotovost, vklady u ČNB	Závazky k bankám
Pohledávky za bankami	Závazky ke klientům
Pohledávky za klienty	Emitované dluhopisy
Rezervy a opravné položky k úvěrům a pohledávkám	Pasiva určená k obchodování
Aktiva určená k obchodování	Technické rezervy
Finanční aktiva v reálné hodnotě	Ostatní rezervy
Realizovatelná finanční aktiva	Daňové závazky
Finanční aktiva držena do splatnosti	Ostatní pasiva
Finanční aktiva pojišťovny	Podřízený dluh
Nehmotný majetek	Celkový kapitál
Hmotný majetek	<i>Vlastní kapitál</i>
Daňové pohledávky	<i>Menšinové podíly</i>
Ostatní aktiva	
Aktiva celkem	Pasiva celkem

Zdroj: www.csas.cz

1.5.4 Bankovní rizika

Banky se při provádění řady obchodů vystavují celé řadě rizik. Banky musí brát na sebe rizika, jelikož nerizikové obchody by se projeví v nedostatečné ziskovosti.

Revenda (2005, str. 129-132) vymezuje bankovní rizika, mezi které řadíme:

- měnové riziko,
- úvěrové riziko,
- úrokové riziko,
- likviditní riziko,
- kapitálové riziko.

Výše měnového rizika závisí na aktivech a pasivech banky.

Úvěrové riziko vzniká pokud klient/obchodní partner nedodrží podmínky. Bance tak vznikne ztráta.

„Úrokové riziko vyplývá ze změn tržních úrokových sazeb a jejich negativního dopadu na zisk banky.“¹⁰

Likviditní riziko - likvidita je schopnost dostat v každém okamžiku svým závazkům, z toho vyplývá, že banka musí být v každém okamžiku likvidní, jinak by se mohla dostat do problémů.

Kapitálové rizika zahrnují všechna rizika banky. Banka musí mít takovou výši vlastního kapitálu, aby byla z něho schopna pokrýt své ztráty.

Pokud se zaměřím na Českou spořitelnu, tak ta při řízení úvěrového rizika používá jednotnou metodiku. Úvěrová politika dle České spořitelny zahrnuje pravidla obezřetného úvěrového procesu včetně pravidel pro předcházení praní špinavých peněz a podvodných jednání, obecná pravidla přijatelnosti zákaznických segmentů vzhledem k jejich hlavním aktivitám, zeměpisným oblastem, maximální lhůtě splatnosti, produktu a účelu úvěru, pravidla pro řízení zajištění úvěrů, základní principy systému limitů a struktury schvalovacích úrovní.

„S tržním rizikem jsou v České spořitelně spojeny především transakce na finančních trzích, které jsou obchodovány na obchodním a bankovním portfoliu, a úrokové riziko aktiv a pasiv v bankovní knize.“¹¹

Úrokové riziko řídí Česká spořitelna zejména s využitím metody simulace čistého úrokového výnosu, simulace citlivosti čistého úrokového výnosu na změnu tržních úrokových sazeb a dalších. Výbor pro řízení aktiv a pasiv hodnotí každý měsíc výši úrokového rizika. *„Česká spořitelna definuje operační rizika v souladu s opatřením ČNB k vnitřnímu kontrolnímu a řídicímu systému banky, jako riziko ztráty vlivem nepřiměřenosti či selhání vnitřních procesů, lidského faktoru nebo systémů či riziko ztráty vlivem vnějších událostí.“¹²* Mezi hlavní zdroje operačního rizika patří data skutečných událostí a názory managementu na rizika. Pojistný program je nástroj sloužící pro snížení ztrát, které plynou v důsledku operačních rizik.

¹⁰ REVENDA, Z. (2005, str. 131).

¹¹ Dostupné na: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/VZ_2006.pdf> [cit. 10. 03. 2008].

¹² Dostupné na: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/VZ_2006.pdf> [cit. 10. 03. 2008].

1.6 Shrnutí

Banky patří mezi nejvýznamnější prvky finančního sektoru. Definice banku vymezuje jako instituci, která přijímá depozita a poskytuje úvěry. Bankovníctví po převratu v roce 1989 bylo poznamenáno velkým rozmachem a technickým pokrokem. Dnes řadíme bankovníctví mezi moderní a technicky vybavené odvětví. Po vzniku samostatné České republiky došlo i ke vzniku samostatného bankovního systému, mezi který zahrnujeme Českou národní banku, komerční banky a pobočky zahraničních bank. Kapitola se zmiňuje i o centrálním bankovníctví a České národní bance, její platební bilanci. Dále se kapitola zaměřuje na obchodní bankovníctví, na bilanci obchodních bank. Také jsme se seznámili s bankovní licencí, což je základní podmínka, aby banky mohli působit na našem trhu. Nakonec kapitola pojednává o bankovních rizicích a jejich základní charakteristice.

2 BANKOVNÍ REHULACE A DOHLED

Bankovníctví můžeme zařadit mezi odvětví s nejvyšší mírou regulace. Regulace a dohled bankovního systému je možná pouze v tržních ekonomikách. Tržní ekonomika se vyznačuje tržním mechanismem, soukromým vlastnictvím, svobodnou konkurencí. Centrální systém se vyznačuje zásahy státu do řízení ekonomiky, centrálním plánováním, centrální tvorbou ceny a další.

„Bankovní regulací se rozumí koncipování a prosazování pravidel činnosti bankovních institucí, dohled bank představuje kontrolu dodržování těchto pravidel.“¹³

Mezi důvody regulace patří:

- asymetrie informací,
- morální hazard,
- nepříznivý výběr.

Asymetrie informací je rozdílný přístup k objemu a kvalitě informací. Toto se neděje jen v bankovníctví, ale i v jiných sférách podnikání. Ovšem v bankovníctví to může mít větší důsledky než v jiných oborech. Nedostatečné informace vedou k tomu, že klienti nemohou posoudit „zdraví“ banky. Vystavují se tím riziku špatného uložení svých vkladů. Vkladatelé mají nejhorší přístup k informacím, kdežto vedení bude informováno nejlépe.

Morální hazard se vyznačuje tím, že se účastník chová nemorálně, např. není ochoten splatit svůj dluh (viz kapitola 2.3 Pojištění vkladů v bankách).

Nepříznivý výběr znamená, že banka/klient uzavírají rizikové obchody a v důsledku těchto obchodů se jim sníží výnos (viz kapitola 2.3 Pojištění vkladů v bankách).

Vyskytují se ale také důvody proti regulaci. Revenda (1999, 466 – 469) mezi takovéto hlavní důvody řadí vyšší stupeň nejistoty v bankovním sektoru, orientaci bank na mimobilanční operace, vysoké náklady na zajištění dohledu bank, stimulaci bank v obcházení regulačních pravidel, nedodržování pravidel institucemi dohledu bank, stimulaci bank k přebírání nadměrných rizik, nízká efektivnost systému.

Vyšší stupeň nejistoty v bankovním sektoru vychází z toho, že pravidla regulace se mění a banky nevědí, co můžou v budoucnu očekávat.

Nárůst mimobilančních operací vede např. k omezení dostupnosti bankovních úvěrů. Tyto operace nelze snadno kontrolovat.

¹³ REVENDA, Z. (2005, str. 363).

Dalším argumentem jsou vysoké náklady na zajištění dohledu bank. Pokud tyto náklady nesou banky, ve většině případů se to promítá do zdražení nabízených bankovních služeb nebo se může vyskytnout pokles ziskovosti bank.

Nedodržování pravidel institucemi dohledu bank - jedná se o jakési narušení stejných konkurenčních podmínek (při snaze zachránit velké banky za „každou cenu“ může docházet ke změkčování podmínek pro dané banky). Instituce regulace a dohledu by měly toto narušení minimalizovat.

Stimulace bank k přebírání rizik - některá pravidla regulace a dohledu vybízejí k tomu, aby banky přebírali nadměrná rizika. Ohroženým bankám bývá dána nějaká lhůta, během které by měly provádět operace k nápravě. Stává se však, že banky místo toho, aby svou situaci zlepšily, podstupují ještě větší rizika, protože nemají co ztratit. Aby k tomuto nedocházelo, mělo by dojít k zpřísnění dohledu.

Nízká efektivnost systému znamená, že dohled nedokáže zabránit bankovním skandálům.

Cíle regulace dělíme, dle Revendy (1999, str.119) na makroekonomické a mikroekonomické. Mezi makroekonomický důvod patří vytváření prostoru pro provádění měnové politiky. K mikroekonomickým důvodům patří podpora důvěryhodnosti bankovního systému, přispívání k ochraně klientů před rizikovostí a podvody bank. Tyto cíle můžeme rozdělit do konkrétních cílů a to podpora efektivního provádění měnové politiky, bezpečnost a spolehlivost bankovního systému, efektivnost fungování bankovního systému, zajištění informací pro investory, zajištění základní úrovně ochrany investorů – vkladatelů, ochrana bankovního systému před nekalými praktikami.

Podpora efektivního provádění měnové politiky - pokud by nebyla prováděna regulace bankovního systému, nešlo by zajistit účinnou regulaci množství peněz v ekonomice.

Bezpečnost a spolehlivost bankovního systému - pokud v dané zemi nefunguje zdravý bankovní systém, tak dochází k poruchám toku finančních prostředků. Následkem toho je pak zpomalení nebo také zastavení ekonomického vývoje.

Efektivnost fungování bankovního systému - aby mohl bankovní systém fungovat efektivně, musí být nastaveny pravidla řízení a činnosti bank.

Zajištění informací pro investory - investoři (vkladatelé, akcionáři bank) mají mít informace při svém rozhodování o uložení investic. Tyto informace by měly mít i určitou úroveň (např. ověřování auditorem, povinné zveřejňování), jinak se totiž může snižovat důvěryhodnost příslušného bankovního ústavu.

Zajištění základní úrovně ochrany investorů - vkladatelů - vkladatelé musí mít určitou záruku, že své zdroje ukládají do zdravé banky. Vkladatelé nemají všechny informace, aby se mohli kvalifikovaně rozhodnout, do které banky peníze uložit mohou a do které raději nikoliv. Bez záruk by rostla rizikovost vkladů v bankách.

Ochrana bankovního sektoru před nekalými praktikami - nepřítomnost právních předpisů na ochranu vkladatelů má za následek narušení důvěryhodnosti bankovního systému.

Mezi těmito cíli mohou existovat rozpory. CB např. poskytne úvěrovou pomoc ohrožené obchodní bance, přičemž toto můžou ostatní obchodní banky vnímat, že CB poskytne pomoc i jim při problémech. To může vést k větší rizikovosti bank.

V rámci regulace a dohledu bank působí tři skupiny subjektů, a to centrální banka jako regulující subjekt, dále obchodní banky jako subjekty regulované a externí auditoři.

- Centrální banka je nejen regulujícím, ale také v některých státech také dohlížejícím subjektem. V České republice je institucí dohledu bank ČNB.
- Obchodní banky mají povinnost předkládat dokumenty ke kontrole.
- Externí auditor má za úkol prověřovat pravdivost a správnost bankovních výkazů.

Regulace a dohled bank jsou dle Revendy (2005, str. 363) postaveny na čtyřech pilířích:

- regulace vstupu do bankovníctví,
- stanovení a prověřování základních pravidel bank,
- povinné pojištění vkladů v bankách,
- působnost CB jako věřitele poslední instance.

2.1 Regulace vstupu do bankovníctví

Aby mohla banka na trhu fungovat, musí splnit základní vstupní podmínky. Bankovní sféra se vyznačuje tvrdšími podmínkami pro přidělení oprávnění působit jako banka. Mezi tyto podmínky patří stanovení minimální výše vstupního kapitálu, stanovení možných právních forem vlastnictví a minimálního počtu zakladatelů, kvalifikační a morální způsobilost osob ve vedení banky, adekvátní zabezpečení činnosti bank, adekvátní kontrolní a účetní systém v bance, kvalitně zpracovaný program činnosti na nejbližší období.

Jednotná licence - po vstupu do EU začal náš bankovní systém využívat pravidla jednotné licence. Dle ČNB vychází princip jednotné licence ze svobody poskytování a svobody usazování, jakožto jedněch ze základních zásad, na nichž stojí Evropská unie.¹⁴

„Obecně princip jednotné licence znamená, že se vydává pouze jedna licence, která vedle možnosti provádět licencované činnosti na území státu, jehož orgán licenci vydal, dává právo oprávněné osobě vykonávat na území jiného členského státu Evropské unie tyto činnosti bez licence od příslušného orgánu tohoto státu.“¹⁵

2.2 Základní pravidla banky

V jednotlivých zemích existují rozdílná pravidla, ale dochází k jejich sbližování. Mezi sjednocená pravidla patří dle Revendy (2005 str. 366) především přiměřenost kapitálu, pravidla likvidity, pravidla angažovanosti (mají podobu limitů úvěrů, dalších pohledávek obchodních bank), povinnost bank poskytovat institucím regulace dohledu požadované informace, pravidla ochrany před nelegálními praktikami (např. praní špinavých peněz).

2.2.1 Přiměřenost kapitálu

Kapitál banky je zdroj ochrany před nesolventností. Kapitál používáme ke krytí ztrát, je také vlastním zdrojem banky.

Ukazatel přiměřenosti kapitálu můžeme definovat jako poměr kapitálu banky (TIER 1, TIER 2, TIER 3) k rizikově váženým aktivům a úvěrovým ekvivalentům mimobilančních položek a k požadovaného krytí tržního rizika kapitálem.

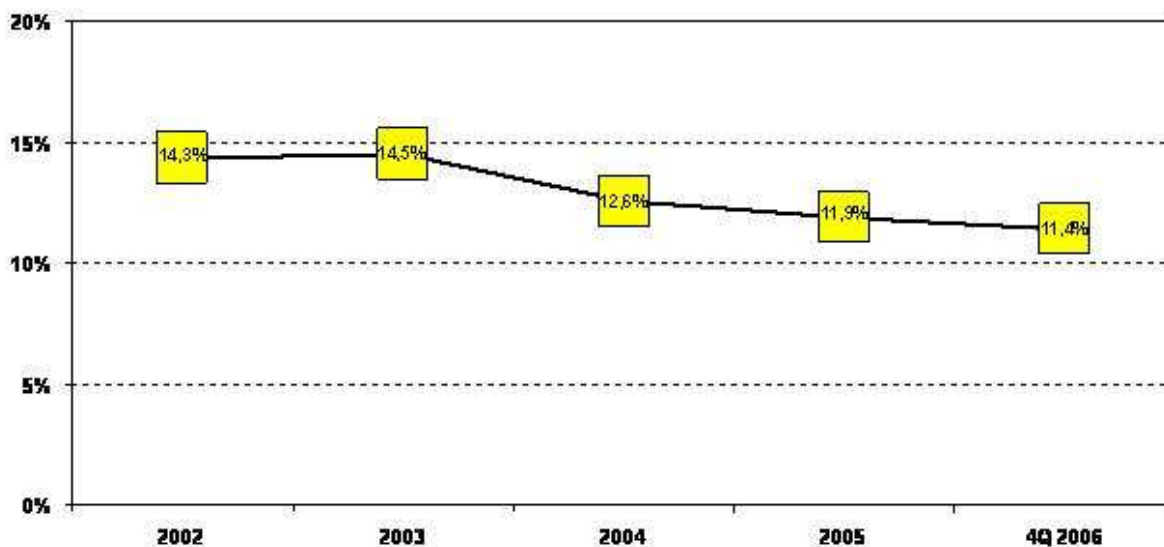
- TIER 1 - vlastní kapitál (emisní ážio, zákonné rezervní fondy, nerozdělený zisk, splacené akcie)
- TIER 2 - dodatkový kapitál (obecné rezervy sloužící ke krytí ztrát)
- TIER 3 - krátkodobý podřízený dluh (přijatý podřízený dluh se lhůtou splatnosti od 2 do 5 let)
- Rizikově vážená aktiva - při výpočtu kapitálové přiměřenosti aktiva přepočítáváme tzv. váhami rizikovosti. Čím nižší máme rizikovost příslušného aktiva, tím nižší je váha rizikovosti.

¹⁴ Dostupné na:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/download/jednotna_licence.pdf> [cit. 10. 03. 2008].

Pokud ukazatel kapitálové přiměřenosti poklesne pod 2/3 minimálního limitu (který stanovila Česká národní banka na 8 %), vyžaduje se zvýšení základního kapitálu, dále se požaduje omezit výši poskytovaných úrokových sazeb z vkladů a další. Stane-li se, že kapitálová přiměřenost poklesne pod 1/3, musí být Českou národní bankou odejmuta licence. Obr. 1 ukazuje vývoj kapitálové přiměřenosti v rozmezí let 2002 – 2006.

Obr. 2.1 Ukazatel kapitálové přiměřenosti (banky s licenci k 31. 12. 2006)

Zdroj: www.czech-ba.cz/file.php?id=56&filename=bs_2006_4q_cz_01.ppt

Např. Česká spořitelna v roce 2006 kapitálovou přiměřenost převýšila nad limit stanovený ČNB. V tabulce 2.1 se můžeme podívat na jednotlivé údaje kapitálové přiměřenosti České spořitelny na konci roku 2006. ČS jsem si vybrala proto, že ji považuji za jednu z největších a nejznámějších bank.

Tabulka č. 2.1 Kapitálová přiměřenost České spořitelny v roce 2006 (v mil. Kč)

Kapitálová přiměřenost	9,26%
Tier 1	32 331
Tier 2 a Tier 3	5 886
Souhrn odčitatelných položek	6 721
Celková výše kapitálu	35 956
Kapitálový požadavek A	28 952
Kapitálový požadavek B	2 121
Rizikově vážená aktiva	361 903

Zdroj: www.csas.cz

2.2.2 Pravidla likvidity

Likviditu můžeme charakterizovat jako schopnost banky dostat svým závazkům v kterémkoliv okamžiku. Přiměřenost likvidity bývá zajišťována pomocí pravidel likvidity. K základním pravidlům patří např. členění aktiv a pasiv podle splatnosti, dále členění aktiv a pasiv dle měny. Rozlišujeme krátkodobou, střednědobou a dlouhodobou likviditu. První dvě jsou sledovány pomocí likvidních ukazatelů. Denně je monitorována krátkodobá likvidita, která zahrnuje např. pohyb na clearingových účtech ČNB a řízení bankovní hotovosti. Na rozdíl od krátkodobé likvidity je střednědobá a dlouhodobá likvidita sledována měsíčně.

2.2.3 Poskytování informací

Banky jsou povinny překládat informace. Banky např. předkládají konsolidovanou bilanci, přehled bilančních a mimobilančních položek, výkaz zisku a ztráty a roční výroční zprávu. Příklad si můžeme uvést např. u Československé obchodní banky. Pravidelně poskytuje informace podle vyhlášky ČNB – Informace o Československé obchodní bance, a. s. (např. organizace ČSOB, kvalifikační předpoklady osob, a další). Dále poskytuje co tři měsíce informace o hospodaření ČSOB, výroční a pololetní zprávy a informace o rozsahu poskytnutých investičních služeb. Takové informace poskytují i jiné obchodní banky.

2.2.4 Ochrana před nelegálními praktikami

Nelegální praktiky ohrožují jednotlivé banky a snižují bezpečnost bankovního sektoru. V současné době se možnost těchto praktik zvyšuje. Mezi nejrozšířenější nelegální praktiky patří praní špinavých peněz, což se dá označit jako legalizace příjmů z nezákonné činnosti. Jsou to peníze v hotovosti, které převedeme na aktiva prostřednictvím např. bankovních vkladů, pošt, nastrčených firem a dalších. Omezit tuto činnost můžeme tak, že např. zrušíme anonymní konta. Pokud se prokáže, že se na praní špinavých peněz podílela banka, tak je ji odebrána bankovní licence.

Problémem jsou také podvody managementu bank a tzv. obchody zasvěcených s důvěrnými informacemi, které jsou nedostupné mimo bankovní sektor.

2.3 Povinné pojištění vkladů v bankách

Za hlavní cíl je považována ochrana vkladatelů. Morální hazard a nepříznivý výběr patří k negativním jevům, které je spojeno s povinným pojištěním vkladů.

Morální hazard chápeme jako zvyšování rizikovosti operací jak ze strany vkladatelů, tak ze strany bank. Lidé si většinou volí pro své prostředky banku ne podle její důvěryhodnosti, ale podle výše úrokových sazeb z vkladů. Platí přitom, že při vyšších úrocích z vkladů banka provádí rizikovější aktivní operace.

„Nepříznivý výběr spočívá v růstu pravděpodobnosti vstupu rizikových subjektů do sféry bankovníctví.“¹⁶ Tyto subjekty se zaměřují na výnosné a zároveň velmi rizikové operace. U těchto subjektů je také vyšší možnost úpadku.

2.4 CB jako věřitel poslední instance

Pokud má banka problém s likviditou, může požádat o úvěr centrální banku. Jedná se tzv. o nouzový úvěr (jako úvěr na povinné minimální rezervy, další úvěry na doplnění likvidity). Centrální banka zde tudíž vystupuje jako věřitel poslední instance.

Hlavním cílem je podpora bezpečnosti a důvěryhodnosti bankovního systému. Základní myšlenka vychází z toho, že úpadek banky může vést k dalším hromadným úpadkům také zdravých bank, které se dostanou do problému s likviditou, a tudíž ke kolapsu bankovního systému. Vyskytují se zde problémy jako systémové riziko a úpadek velkých bank.

V ČR vystupuje v pozici věřitele poslední instance Česká národní banka. I v řadě jiných vyspělých států vystupuje v pozici věřitele poslední instance příslušná centrální banka. Nemusí to být ovšem vždy pravidlem. Naskytuje se také možnost souběžné existence více věřitelů poslední instance (v USA). Nebo se může pověřit touto funkcí jiná instituce než CB.

2.5 Bankovní dohled

Jak je vymezeno v úvodu této kapitoly, dohled bank je zaměřen na kontrolu dodržování základních pravidel činnosti bank. *„Dohled nad prováděním bankovních činností podle zákona o ČNB spočívá v péči o bezpečné fungování a účelný rozvoj bankovního systému v České republice. Pod tímto obecně definovaným posláním se rozumí především podpora zdravého rozvoje, tržní disciplíny a konkurenceschopnosti bank, předcházení systémovým krizím a posilování důvěry veřejnosti v bankovní systém.“¹⁷*

¹⁶ REVENDA, Z. (2005, str. 376).

¹⁷ Dostupné na:

<http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/postaveni_bd/bank_regulace_dohled/index.html> [cit. 05. 03. 2008].

Dle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance ve znění pozdějších změn a doplňků dohled zahrnuje:

- rozhodování o žádostech o udělení licencí,
- kontrolu dodržování podmínek stanovených udělenými licencemi a povoleními,
- kontrolu dodržování zákonů, jestliže je k této kontrole ČNB zákonem zmocněna,
- získává informace potřebné pro výkon dohledu podle zvláštních právních předpisů a jejich vymáhání, ověřování jejich pravdivosti,
- ukládá opatření k nápravě a sankcí,
- rozhodování o zavedení nucené správy a odnětí bankovní licence po předchozím vyjádření ministerstva financí,
- a další.

Dohled se realizuje dvěma metodami - dohled na dálku a dohled na místě.

2.5.1 Dohled na dálku

Dohledem na dálku se provádí monitorování činnosti bank na základě prověřování bankovních a statistických výkazů. Mezi základní výhodu patří průběžné získávání informací o situaci v dané bance. Námitkou proti způsobu dohledu na dálku je nejistota, zda banky poskytnou úplné a správné údaje. Při dohledu na dálku se získávají informace, které poskytují informace o vývoji bankovního systému jako celku. Hlavním nástrojem tohoto dohledu je informační návštěva. Dlouhodoběji lze tento způsob dohledu používat u bezproblémových bank.

2.5.2 Dohled na místě

Dohled na místě můžeme označit za činnost, která probíhá přímo v bance. Posuzuje se, zda banky poskytují poctivé, správné a úplné údaje svých výkazů. Dle publikace Peněžní ekonomie a bankovníctví (Revenda, 2005, str. 382) lze tímto způsobem dohledu prověřit a posoudit kvalitu zajišťování úvěrů, adekvátnost prováděných operací, informační toky v bance, organizační strukturu a z ní vyplývající pravomoci a odpovědnost, dodržování pracovních postupů a jejich správnost a technickou, metodickou úroveň řízení rizik. Tento dohled se používá u problémových bank. Mínusem dohledu na místě jsou vyšší náklady, dalším negativem může být nedostatek kvalifikovaných pracovníků dohledu. Průběh dohlídky

na místě probíhá tak, že si sestavíme tým, analyzujeme si banku ještě před dohlídkou, sestavíme si program dohlídky, podáme oznámení o dohlídce, provedeme vlastní dohlídku a vyhodnotíme výsledky dohlídky.

V České republice vykonává dohled nad bankovními činnostmi Česká národní banka. Ta také vydává vyhlášky, kterými stanovuje podmínky pro vstup do bankovníctví a pravidla v jednotlivých oblastech podnikání bank. Do řízení a do obchodních rozhodnutí banky ČNB nezasahuje, to je úkolem managementu dané banky. *„Základním koncepčním záměrem v oblasti bankovního dohledu je vytvoření komplexního regulatorního rámce pro banky a konsolidační celky, který musí splňovat principy regulace platné v Evropské unii a umožňovat zdravou soutěž.“*¹⁸

Příloha č. 3 nám udává výčet personálního obsazení v dohledových sekcích k 1. lednu 2008.

2.6 Opatření k nápravě

Banky musí jednat tak, aby nedocházelo k poškozování zájmů vkladatelů a k ohrožování bezpečnosti a stability banky, dodržovaly podmínky, které jsou jim stanovené licencí. Pokud bankovní dohled zjistí, že nejsou bankou dodržována pravidla, uplatní zejména opatření mezi které dle České národní banky patří odstranění zjištěných nedostatků ve stanovené lhůtě, požadování výměny osob ve vedení a dozorčí rady banky, omezení nebo zakázání vykonávání některých z činností uvedených v licenci, nařízení mimořádného auditu na náklady banky, uložení pokuty do výše 50 mil. korun, snížení základního kapitálu k pokrytí ztráty po jejím zúčtování s rezervními a dalšími fondy, zavedení nucené správy (to je možné pouze v případě ohrožení stability bankovního sektoru jako celku), odejmutí licence (pokud problémy přetrvávají nebo také v případech, kdy banka nezahájí činnost do 12 měsíců po získání licence).

2.7 Hlavní problémy regulace a dohledu bank v ČR

Bankovní regulace a dohled je spjata s bankovní reformou z roku 1990. Pravidla regulace v transformujících se ekonomikách vyvolala celou řadu problémů. Vyvstal zde problém „starých špatných úvěrů“, které poskytla do roku 1990 Státní banka československá státním podnikům. Po reformě jsou tyto úvěry, jak se zmiňuje Revenda (2005,

¹⁸ Dostupné na: <www.czech.cz/cz/ekonomika-podnikani-veda> [cit. 31. 03. 2008].

str. 383 - 385), převedeny na nově založené státní banky, ze kterých byla část dále převedena na specializovanou státní Konsolidační banku. „*Dluhy zůstaly státním postupně privatizovaným podnikům. Řešení starých špatných úvěrů mělo i další formy a souhrnně neslo označení Konsolidační program I.*“¹⁹ (viz kap. 3.3).

Vyvíjející se pravidla regulace měla za následek, že se objevovaly problémy i s nově poskytovanými úvěry.

První bankou, kde se výše uvedené problémy vyskytly, byla Kreditní a průmyslová banka, které byla licence odebrána v roce 1995 hlavně z důvodu velkého rozsahu nedobytných úvěrů.

ČNB zpřísnila přístup k problémovým bankám. V roce 1996 byly zavedeny nové principy a pravidla. Tyto principy a pravidla nesly označení Konsolidační program II. (viz kap. 3.4). V roce 1997 byl zaveden tzv. Stabilizační program (viz kap. 3.5). Malé banky měly možnost odprodat špatná aktiva instituci Česká finanční, s. r. o.

V letech 1999 - 2000 se dostal bankovní systém do další krize, která byla spjata s velkými bankami. Pomoc byla poskytnuta České spořitelně a Komerční bance. V červnu 2000 byla uvalena nucená správa na Investiční a Poštovní banku. Na její vklady byla vystavena záruka ČNB. Později byla Investiční a Poštovní banka odprodána Československé obchodní bance.

Union banka a Plzeňská banka byly posledními bankami, kterým byla v roce 2003 odebrána licence.

Příloha č. 4 obsahuje seznam bank v likvidaci v letech 1993 – 2005.

2.8 Shrnutí

Bankovní regulaci a dohled můžeme označit za realitu současnosti. I když se vyskytují tendence k harmonizaci pravidel, stále existují velké rozdíly mezi zeměmi. V této kapitole jsme se seznámili nejen s důvody regulace, ale také s argumenty proti regulaci. Dále tato kapitola pojednává o cílech regulace a dohledu. Regulace a dohled je postavena na několika pilířích. Jednotlivé podkapitoly vysvětlují jejich hlavní podstatu. Další část druhé kapitoly je zaměřena na bankovní dohled. Vysvětluje také, jaký je rozdíl mezi dohledem na dálku a dohledem na místě. Závěr kapitoly je zaměřen na hlavní problémy regulace a dohledu.

¹⁹ REVENDA, Z. (2005, str. 383).

3 STABILITA BANKOVNÍHO SEKTORU A BANKOVNÍ KRIZE

Banky se vyjadřují důležitým odvětvím, ale zároveň také odvětvím rizikovým. Každý stát, resp. představitelé státu, by měl usilovat o stabilitu bankovního sektoru. ČNB vydává každoročně dokument (Zpráva o finanční stabilitě), který je zaměřen na celkovou finanční stabilitu. I když úkolem ČNB je péče o cenovou stabilitu (více k úkolům ČNB viz kapitola 1.4), tak to ještě neznamená, že po dosažení cenové stability nemůže dojít k měnovým a bankovním krizím.

3.1 Bankovní krize

Bankovníctví je rizikovým odvětvím tržní ekonomiky, o čemž svědčí dlouholetá historie bankovních krizí a bankrotů. Období velké hospodářské krize, která proběhla v letech 1929 – 1933, vyvolalo tlak na zesílení regulace činnosti bank. Jak jsem se již zmínila dříve, bankovní sektor patří mezi nejvíce regulovaná odvětví. Regulaci jsme si už vysvětlily v kapitole 2 Bankovní regulace a dohled.

Bankovní krize jsou vyvolané několika příčinami. Dle Poloučka (1999, str. 169) se jedná hlavně o:

- makroekonomickou nestabilitu,
- cenovou bublinu aktiv,
- změny devizových kurzů,
- výše a nestabilita úrokových sazeb,
- liberalizace bankovního sektoru a legislativa,
- chyby managementu a vlastníků,
- transparentnost a informovanost,
- klasifikované úvěry.

Za klíčový faktor bankovní krize je považována makroekonomická nestabilita. Účinky expanzivní fiskální a monetární politiky se objevují např. v zadluženosti ekonomiky, v bublinách na trzích aktiv apod. Přitvrzení politiky, které bude mít za cíl snížit inflační tlaky, se objeví v poklesu ekonomické aktivity, dále se to může projevit zhoršením finanční situace ekonomických subjektů, řada subjektů může mít problémy se splácením dluhů apod.

Krize může být vyvolána také změnami v tržním ocenění aktiv. Tato změna se může projevit změnami čistého jmění firmy a také ovlivňuje krytí bankovních úvěrů. Tržní změny

aktiv mají celou řadu negativních dopadů. Řešit tyto dopady teprve při poklesu cen aktiv není považováno za dobré řešení.

K výraznějším změnám devizových kurzů dochází v ekonomikách, které procházejí transformací a také v rozvojových zemích. Jednou z hlavních krizí, jejíž příčina tkví ve změně devizového kurzu, je východoasijská krize z roku 1998.

Další příčinou krizí je zmiňována také výše a nestabilita úrokových sazeb. Vysoké úrokové sazby vedou k vysokým příjmům firem a také domácností. Dochází ke snižování disponibilního důchodu (ať už firem či domácností), a tím pádem i k zhoršení finanční situace (snížení úspor, investic apod.). Vysoké úrokové sazby nemají takový negativní vliv jako na domácnosti a firmy. Větší význam pro banky má úroková marže. Obecně můžeme říct, že čím vyšší marže, tím má banka vyšší zisk. „*Riziko přílišné velikosti úrokové marže spočívá v situaci, kdy banky sníží úrokové sazby z přijatých vkladů až k nule, ale zároveň zachovávají nezměněné úrokové sazby na poskytnuté úvěry, protože úrokovými výnosy z těchto úvěrů banky kryjí převyšující objem přijatých vkladů nad objemem poskytnutých úvěrů.*“²⁰

V rozvojových zemích a také v transformujících se ekonomikách je považována za jednu z příčin bankovní krize také nedostatečná legislativa a liberalizace finančního sektoru. „*Liberalizace bankovního sektoru je obvykle součástí širšího procesu liberalizace ekonomiky a v řadě zemí i restrukturalizace, v některých zemích přechodu od centrálně řízené ekonomiky k tržní ekonomice.*“²¹ Podniky mající potíže mohou tyto potíže snadno přenést i do bankovního sektoru. Můžou se totiž dostat do situace, kdy nebudou moct splácet své úvěry.

Také management a jeho špatné řízení má svůj podíl na vzniku krize banky. Pokud má management nedostatečný přehled, může se to projevit v situaci, kdy se pak bude muset rozhodnout na základě např. nevěrohodných informací. Je tudíž zapotřebí, aby měl bankovní sektor o daných bankách důvěryhodné informace a aktuální údaje.

Příčinou krize jsou i klasifikované úvěry. Klasifikované úvěry jsou úvěry, které můžeme označit za rizikové (na dlužníka je uvalen konkurz apod.). Česká národní banka rozlišuje úvěry standardní (prodlení max. do 30 dnů), sledované (kde se doba prodlení pohybuje v rozmezí 31 – 90 dnů), dále nestandardní (s dobou prodlení 91 – 180) dnů, pochybné (181 – 360 dní) a ztrátové (více než 360 dní). ČNB klasifikované úvěry sleduje dvojím způsobem:

²⁰ Dostupné na: <<http://nf.vse.cz/download/veda/workshops/endogenita.pdf>> [cit. 29. 03. 2008].

²¹ Polouček, S. (1999, str. 172).

- v rámci měnové a bankovní statistiky – klasifikované úvěry sleduje podle jejich odvětví, kategorie, ekonomických sektorů,
- v rámci statistiky pro bankovní dohled.

Při krachu bank dochází k negativnímu dopadu na celou ekonomiku, neboť dochází k zpomalení hospodářského růstu, k poruchám platebního styku apod. Při krachu banky je také narušena měnová politika a také vnější postavení ekonomiky. Problémy banky také vyvolávají u lidí obavy o solventnosti jiných bank a dochází tak k tomu, že lidé budou hromadně vybírat své vklady.

Česká finanční, s. r. o. (dále jen „ČF“) odkoupila ztrátová aktiva u malých a středních bank a tím chtěla stabilizovat bilanci těchto bank (tab. 3.1).

Tabulka č. 3.1 Aktiva odkoupená Českou finanční (mil. Kč, k 31. 12. 1997)

Banka	postoupené pohledávky		postoupené cenné papíry	
	kusy	cena	kusy	cena
Stabilizační program				
Pragobanka I	97	2041,7		
Pragobanka II	67	2198,0		
Universal banka	33	1009,6	29	400,3
Expandia banka	22	547,6		
Moravia banka	124	802,4	2	77,4
Banka Haná I	71	1980,1		
Banka Haná II	22	989,9		
Foresbank	1	241,5	10	1665,8
Celkem	427	9783,8	41	2143,5
Konsolidační program				
Foresbank	134	2843,2	25	1815,7
Evrobanka	417	4554,9	3	650
ČNB ¹	146	1040,7	42	131,2
ČF přímo ²			2	500
Celkem	697	8438,8	70	3096,9
Celkem stabilizační a konsolidační program	1 124	18222,6	113	5240,4

¹ Aktiva zakoupená ČNB od Kreditní a průmyslové banky, Bankovního domu Skala, Ekoagrobanky.

² Cenné papíry získané navýšením základního jmění v COOP bance a Ekoagrobance.

Zdroj: Polouček, S. *České bankovníctví na přelomu tisíciletí* (1999, str.186).

3.2 Bankovní krize v ČR

Když v 90. letech probíhala transformace ekonomiky, došlo v ČR k bankovní krizi malých bank. Hlavní příčinou této krize byla dle Poloučka (1999, str. 179) pomalá restrukturalizace podniků a růst bankovních dluhů. Mezi příčiny krizí v České republice dále tento autor řadí hlavně nekvalitní úvěry, ztráty z investic do cenných papírů, nutnost přecenění aktiv při poklesu cen nemovitostí. Za krach bank můžou také chyby managementu a vlastníků, odpovědnost managementu.

Kreditní a průmyslová banka Praha patří mezi první, u které nastaly potíže (září 1993). Bylo objeveno nezákonné hospodaření. Společnostem majitele banky byly poskytnuty nadlimitní úvěry. Česká národní banka na ni uvalila nucenou správu. Majitel banky byl posléze obviněn ze zpronevěry.

Další krize se objevily u Banky Bohemia (1994), AB Banky, Ekoabrobanky (licence odebrána v roce 1997) a dalších. Většině byla odebrána bankovní licence a posléze vyhlášen konkurz.

Jak je již uvedeno výše, do krize se dostala i AB Banka (v roce 1993). Tu sice zachránila před nucenou správou Česká spořitelna coby největší věřitel. Ovšem platební neschopnost i přes navýšení základního kapitálu ČS pokračovala, a tak ji byla v roce 1995 odejmuta licence a 18. 3. 1999 byl prohlášen konkurz.

Další bankou, kde se projevila krize, byla Bohemia Banka. Úhrn obchodovatelných garančních listů mnohokrát převýšil základní jmění této banky. Dle internetového zdroje www.cibulka.net stál v čele této banky podplukovník I. správy StB Jiří Čadek, který měl možnost neomezeně disponovat finančními zdroji bez jakýchkoliv námitek ČNB. Nuceného správce dělal bývalý komunistický ministr financí (Jiří Nikodým). Ten dohlédl na to, aby „aby pád banky vyšuměl do ztracena a ztratily se důležité dokumenty, mj. řada úvěrových smluv. Zbylá aktiva banky v rádech stovek milionů korun potom Nikodým pod cenou prodával firmám spřízněným s Adamcem.“²² (Ladislav Adamec je synem posledního bolševického premiéra Ladislava Adamce). Jiří Čadek byl sice stíhán, ale „vytratil“ se na Floridu. Poté, po zrušení paragrafu trestního zákona, za který byl stíhán, se mohl vrátit zpět do vlasti a dál podnikat. V jednom rozhovoru pro tisk (7. 7. 2007) se Jiří Čadek vyjádřil ke krachu banky

²² Dostupné na: <<http://darny.blog.cz/0708/privatizace-nejvetsi-podvod-v-dejinach-cr-iii>> [cit. 01. 04. 2008].

slovy: *"Neudělal jsem nic nezákonného. Úřady proti Bance Bohemia postupovaly nesprávně a tím zavinily její pád."*²³

Poslední bankou, na kterou byl uvalen konkurz a byla ji odebrána licence, je Union Banka. Stalo se tak v roce 2003 (více viz kap. 3.2.1.).

3.2.1 Union banka

Tuto banku jsem si vybrala hlavně proto, že je to jedna z posledních bank, na kterou byl uvalen konkurz a své hlavní sídlo měla v Ostravě.

Union banka byla založena v roce 1991. Měla být bankou převážně pro klienty na Severní Moravě. Patřila mezi jedny z mála bank, které měly centrálu mimo Prahu. Sídlila v Ostravě, na ulici 30. dubna 635. Později měla své pobočky, jednatelství a expozitury i v dalších městech, nejvíce v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji. Mezi její hlavní zakladatele patřily velké ostravské firmy (např. Severomoravská plynárenská a Nová huť). V roce 1993 se dostala do vedení banky Marie Parmová, která se později stala předsedkyní představenstva. Byla to jediná žena v čele banky v České republice. Dlouhou dobu byla považována za první dámu českého bankovníctví. I když názory na ni byly různé, faktem zůstává, že za její éry banka všechny krize ustála. V roce 1995 byla založena společnost Union Group. Koncem 90. let tato skupina banku dočasně zachránila. Banka se v té době dostala do krize, která byla způsobena i dluhy vlastních akcionářů. Union banka v rámci stabilizačního programu převzala banky, které se dostaly do potíží. Tím zabránila krachům těchto bank. Zároveň na sebe ale převzala i řadu špatných aktiv. Převzetí těchto aktiv, ale také vlastní problémy, zhoršily situaci v bance natolik, že ji odborníci bez nového strategického partnera předpovídali konec. Nového vlastníka začala Union banka hledat od roku 1998. Zároveň v té době začal auditor z firmy Deloitte&Touche ve výročních zprávách upozorňovat na vysokou rizikovost úvěrů a znovu zdůraznil nutnost vstupu nového strategického partnera. Ten se objevil na konci roku 2001 v podobě italské společnosti Invesmart B.V. Tato společnost projevila požadavek na kvalifikovanou účast v bance a UG. Společnost chtěla banku zregenerovat s předpokládanou pomocí státu a následně uskutečnit prodej novému investorovi. Dle zákona o bankách ČNB rozhoduje o tom, zda udělí souhlas ke vstupu do banky, a to do 3 měsíců poté, kdy bylo zahájeno správní řízení. První správní řízení bylo zastaveno pro nepředložení veškerých podkladů. Při následném dalším správním řízení neudělila ČNB souhlas. Ten byl udělen ve třetím správním řízení v říjnu 2002. Banku

²³ Dostupné na: <<http://darny.blog.cz/0708/privatizace-nejvetsi-podvod-v-dejinach-cr-iii>> [cit. 01. 04. 2008].

definitivně převzal Invesmart B.V., která se stala majitelem zhruba 60 % akcií Union Group a 23 % akcií banky. „Jednání o veřejné podpoře s Ministerstvem financí probíhala prakticky od poloviny roku 2002. V listopadu 2002 bylo na společném jednání za účasti Ministerstva financí, ČNB, Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a Union banky dohodnuto, že Union banka zpracuje restrukturalizační plán, který by byl podkladem pro poskytnutí veřejné podpory. Poslední verzi plánu předložila banka 12. 2. 2003. Ministerstvo financí po posouzení sdělilo bance, že předložený plán nepovažuje za reálné východisko ze stavu, ve kterém se Union banka nachází.“²⁴ V únoru 2003 Union banka oznámila, že je nucena uzavřít z důvodu platební neschopnosti své pobočky. Stalo se tak 21. února 2003. Banka dále zastavila výplaty peněz, výběry hotovosti z bankomatů a další operace. Zhruba 200 tisíc lidí se nemohlo dostat k penězům. Odborníci sice potíže předpokládali a tudíž v bance mnoho firem účty nemělo. Jednalo se ale spíše o tzv. zasvěcené firmy, které stačily peníze stáhnout. Lidé a drobní podnikatelé o ničem ovšem nevěděli a dál ukládali peníze. Bankovní dohled ČNB rozhodl 18. 3. 2003 dle zákona o bankách o odnětí licence.

Jak jsem se již zmínila, uzavření poboček a zablokování účtů zastihlo především drobné střadatele. Většina velkých firem měla své hlavní účty u jiných bank. Mezi takovéto firmy patřily i její zakladatelé. Nová huť v době problémů měla v bance malý vlastnický podíl. Také Moravskoslezský kraj neměl u Union banky účet. Město Ostrava účty u banky v době potíží mělo, ale celková suma těchto účtů činila jen 4 mil. Kč. Ovšem ještě v roce 2002 před tím, než začala stahovat své vklady a převádět je do jiných bank, činila celková suma několik set milionů.

Krajský soud v Ostravě vydal 19. května 2003 rozhodnutí o zrušení Union banky, a. s. Po celou dobu, kdy probíhá likvidace nese tato společnost obchodní jméno: Union banka, a. s. „v likvidaci“. 29. května 2003 byl Krajským obchodním soudem v Ostravě vyhlášen na Union banku konkurz. Zároveň byla ustanovena správkyňe konkurzní podstaty, kterou se stala Ing. Michaela Husarová, která má právo nakládat s majetkem úpadce. Správkyňe dále vykonává práva a plní povinnosti, které by jinak náleželi úpadci.

Auditorská firma poskytla výsledek hospodaření. Z tabulky 3.2 můžeme vyvodit, že ztráta činila 10,5 mil. Kč, vklady klientů činili 8,5 mil. Kč.

²⁴ Dostupné na: < http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2003/339.html > [cit. 07. 04. 2008]

Tabulka č. 3.2 Výsledky hospodaření Union banky k 28. 5. 2003 (v tis. Kč)

Ukazatel	Hrubá částka	Úprava	Čistá částka
Bilanční suma	20 888 750	12 152 066	8 736 684
Úvěry klientům	16 224 439	10 067 278	6 157 161
Dlouhodobý hmotný majetek	1 948 873	1 407 891	540 982
Vklady klientů			8 516
Ostatní pasiva			16 486 806
Neuhrazená ztráta z minulých období			-10 503 215
Zisk za období 18. 5. - 28. 5.			5 121
Hospodářský výsledek - kumulovaný			-10 498 094

Zdroj: www.union.cz

Necelý rok po uzavření poboček se zvažoval další postup vůči Invesmart B.V., coby největšího dlužníka. Společnost totiž nereagovala na výzvy, aby řešila svůj dluh. Společnost vůbec nekomunikovala a výzvy k úhradě se vracely zpátky. Jelikož se zde vyskytovala řada nejasností, správkyňe konkurzní podstaty podala trestní oznámení, v němž se dožadovala, aby byl prošetřen převod více než 35 mil. Kč na konto Invesmartu B.V. Správkyňe konkurzní podstaty podala na tuto společnost v červenci 2004 návrh na konkurz. V říjnu 2004 přijeli zástupci Invesmartu B.V. do Union banky. Jednání ovšem nikam nevedlo, Invesmart B.V. prohlásil, že se nepovažuje za dlužníka. V březnu 2005 bylo soudní cestou rozhodnuto, že Invesmart je dlužníkem a musí vrátit peníze ze speciálních úvěrů.

Ke konci května 2004, tedy rok po vyhlášení konkurzu, měla banka na účtech téměř 5 mld. Kč. „Získaná hotovost je výsledkem podrobné analýzy majetku banky po prohlášení konkurzu a následného intenzivního vymáhání všech pohledávek a prodeje majetku.“²⁵ Důležitou událostí byl prodej několika nemovitostí v hodnotě zhruba 185 mil. Kč. Další prostředky byly získány prodejem pohledávek a dražbami.

Ke konci prosince 2004 byla zahájena výplata 20 % uznaných pohledávek. Organizace výplat probíhala/probíhá tak, že:

- od 0,50 Kč do 20,00 Kč probíhala výplata v hotovosti v sídle UB,
- od 20,00 Kč do 50 tis. Kč probíhala výplata pomocí poštovní poukázky,
- nad 50 tis. Kč probíhala výplata bezhotovostním převodem.

V červnu roku 2005 byla správkyňe konkurzní podstaty Ing. Michaela Huserová zproštěna z výkonu své funkce. Za hlavní důvod odvolání je považováno, že zpeněžovala

²⁵ Dostupné na: <<http://www.union.cz/view.php?cisloclanku=2004052801>> [cit. 08. 04. 2008].

majetek, který nezapsala do soupisu konkurzní podstaty. Novým správcem konkurzní podstaty se stal v srpnu 2005 Mgr. Lukáš Raida.

Poslední tisková zpráva byla vydána k 26. 3. 2008. Zmiňuje se o úspěšném pokračování konkurzu. Zbývá dokončit 74 sporů z 261. Tyto spory (resp. jejich dokončení) jsou brány jako základní podmínka, aby mohlo dojít k ukončení konkurzu i s konečným rozdělením peněz věřitelům. Dále probíhá zpeněžení aktiv. Také dochází k dalšímu prodeji movitého majetku. V současné době obsahuje soupis méně než 200 položek, v roce 2003 to přitom byly desetitisíce položek. Ke konci března 2008 se na účtech konkurzní správy nacházelo 3,4 mld. Kč čekající na své věřitele. Objevily se také žaloby na činnost správce konkurzní podstaty. Na začátku února 2008 došlo k poslednímu jednání věřitelského výboru. Další je naplánováno na konec května letošního roku. Nicméně správce doufá, že konkurz bude úspěšně dokončen a věřitelé obdrží zbývajících peněžních prostředky.

3.2.2 Kampeličky

Družstevní záložny vznikly na konci 19. století. Jsou spojeny se jménem Františka Cyrila Kampelíka (odtud název „kampeličky“). Po nástupu komunismu se kampeličky na nějakou dobu odmlčely. Po roce 1989, při přechodu z centrálního plánování na tržní hospodářství, se zase začaly objevovat. Ovšem na konci 90. let se mnohé kampeličky dostaly do problémů a skončily likvidací. Jednou z příčin je i špatná legislativa. Každý, kdo měl aspoň půl milionu korun, mohl založit záložnu. Nemusel prokazovat ani odbornou způsobilost. V jejich čele se tak objevili lidé, kteří se chtěli na úkor svých klientů obohatit. V současné době začínají lidé zase kampeličkám věřit. Ke konci roku v nich měli uloženo přes 6 mld. korun.

Dle zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících ve znění pozdějších předpisů družstevní záložna provozuje převážně finanční činnosti. Dle výše zmíněného zákona je vykonává zejména tyto činnosti:

- přijímání vkladů od členů, poskytování úvěrů členům, finanční leasing pro členy, platební styk, zúčtování a vydávání a správa platebních prostředků pro členy, poskytování ručení za půjčky a úvěry členů, otvírání akreditivů pro členy, obstarání inkasa pro členy, nákup a prodej cizí měny pro členy, pronájem bezpečnostních schránek členům.

Kampeličky musí mít označení "spořitelní a úvěrní družstvo", "družstevní záložna", "spořitelní družstvo" nebo "úvěrní družstvo". Dále má mít nejméně 30 členů a základní kapitál ve výši 35 milionů Kč a povolení ČNB, aby mohly působit na území ČR.

Aby člověk mohl být klientem družstevní záložny, musí být zároveň jejím členem. Pro zřízení běžného účtu musí klient složit minimální vklad a členský vklad. Člen družstevní záložny disponuje určitými právy a povinnostmi. Mezi také práva a povinnosti patří např. právo na informace o hospodaření, povinnost splatit členský vklad a podílet se krytí ztráty.

„Nejvyšším orgánem kampeličky je členská schůze družstva. Schází se minimálně jednou za rok a volí představenstvo, kontrolní a úvěrovou komisi. Každý člen má právo vědět, jak se s uloženými penězi nakládá a komu se půjčují. To je základní princip a forma kontroly. Členem družstva může být pouze fyzická osoba.“²⁶

Níže uvedený zdroj uvádí také služby, které svým členům kampeličky mohou poskytovat. Konkrétně se jedná o běžné a progresivní osobní účty (roční vyhlášená úroková sazba 0,5 % až 1,2 %), podnikatelské účty pro fyzické i právnické osoby (roční vyhlášená úroková sazba 1 %), platební karty (domácí i mezinárodní karty dle nabídky ČSOB, a. s.), termínované vklady bez výpovědní lhůty (krátkodobé i dlouhodobé, revolving), termínované vklady s výpovědní lhůtou, tzv. spořicí účty, krátkodobé a střednědobé úvěry (roční úroková sazba od 8 %, doba splatnosti do 4 let), rychlo-úvěry (hotovostní úvěr do výše 20 000), kontokorentní úvěry (rychlá finanční pomoc do výše 15 000 Kč), obstarání nákupu zboží se slevou (ve vybraných smluvních prodejnách), zprostředkovatelskou činnost.

Příloha č. 5 vymezuje seznam činných kampeliček ke konci března 2008.

3.3 Konsolidační program I

V transformující se ekonomice vyvstal problém „starých špatných úvěrů“, které poskytla do roku 1990 Státní banka československá státním podnikům (viz kap. 2.7). Konsolidační program byl zaměřen na problémy:

- úvěry na trvale se obracející zásoby,
- ostatní ztrátové úvěry státních bank,
- pohledávky ČSOB za zahraničními subjekty s ohroženou dobou splatností.

Ministerstvo financí ČSFR založilo Konsolidační banku (únor 1991). Po roce 1993, kdy došlo k rozpadu ČSFR, byla konsolidační banka (dále jen „KoB“) rozdělena na českou KoB a slovenskou KoB.

²⁶ Dostupné na: <<http://aktualne.centrum.cz/finance/penize-a-investice/clanek.phtml?id=138439>> [cit. 18. 04. 2008].

KoB byla ustanovena proto, aby převzala nesplacené úvěry na trvale se obracející zásoby. Celková výše činila přes 110 mld. Kč. Doba splatnosti byla stanovena na 8 let při úrokové sazbě 13 %. Dále byla státem založila Inkasní jednotku ČSOB, jejíž hlavním úkolem se stalo převzetí nebonitních pohledávek za exportními firmami od ČSOB. V roce 1992 došlo také k odkupu méně bonitních pohledávek od KB a IB ve výši zhruba 15 mld. Kč. Na začátku roku 1994 byl posílen rezervní fond KoB o 15,5 mld. Kč.

3.4 Konsolidační program II

ČNB zpřísnila přístup k problémovým bankám. V roce 1996 byly zavedeny nové principy a pravidla. Tyto principy a pravidla nesly označení Konsolidační program II.

Banky byly nuceny, kvůli přijatým opatřením ČNB, zvýšit rezervy. To způsobilo v roce 1995 u menších bank vysoké účetní ztráty, které snížily vlastní jmění bank. Pokud banky nevyřešily tento problém, byla na ně uvalena nucená správa.

U bank, kde se kapitálová přiměřenost ocitla pod minimálním limitem (ten je stanoven ČNB na 8 %), došlo k několika opatřením (Novotný, 2004, str. 65):

- snížení základního jmění a zavedení nucené správy,
- ukončení činnosti,
- odprodej banky s předpokladem budoucí fúze,
- navršení základního jmění stávajícími akcionáři nebo novým investorem.

Novotný (2004, str. 65) rozdělil banky do několika skupin podle toho, jak byla vyřešena jejich situace:

- banky, kterým se podařilo navýšit základní jmění stávajícími akcionáři (např. Banka Haná, Moravia banka a další),
- banky, které navýšily základní jmění pomocí nových akcionářů (Universal banka Ústí nad Labem),
- banky, které převzala jiná banka, aniž by na tyto banky byla uvalena nucená správa nebo odebrána licence (např. Union banka přezvala Evrobanku, Ekoagrobanku a Bankovní dům Skala),
- banky, které nepotřebovaly navýšit základní jmění (První městská banka, a. s.),
- banky, na které byla uvalena nucená správa nebo jim byla odebrána licence, z důvodu nenavýšení základního jmění.

Konsolidační program II se týkal 15 malých bank. Výše prostředků, které byly vynaloženy na Konsolidační program II činí cca 40 mld. korun, jak ukazuje tabulka 3.3.

Tabulka č. 3.3 Náklady na konsolidaci bank – konsolidační program II (v mld. Kč)

Banka	Náklady konsolidace
Kreditní a průmyslová banka	0,6
AB banka	1,5
Banka Bohemia	12,9
Ekoagrobanka	11,2
Bankovní dům Skala	2,9
COOP Banka	2,6
První Slezská banka	0,2
Podnikatelská banka	0,6
Velkomoravská banka	0,9
Realitbanka	0,2
Evrobanka	0,5
Foresbank	1,6
Česká finanční, s. r. o.	5,5
Union banka	0,2
Celkem	41,4

Zdroj: POLOUČEK, S. *České bankovníctví na přelomu tisíciletí* (1999, str. 189).

3.5 Stabilizační program

Stabilizační program (1996) měl sloužit k posílení stability bankovního sektoru, sloužil bankám, které ještě na trhu fungovaly. Bilanční suma těchto bank měla činit do 30 mld. Kč. Česká finanční, s. r. o. odkoupila nedobytné úvěry do 110 % základního jmění. Banky tak obdržely likvidní hotovost, kterou mohly investovat. Pokud se České finanční, s. r. o. nepodařilo tyto úvěry realizovat, musely je banky odkoupit zpět (nebo aspoň tu část, která zůstala nerealizovaná). ČNB stanovila dobu k odkoupení na 5 – 7 let. Celkový objem prostředků na odkup je v té době stanoven na 13,7 mld. V roce 1998 došlo k navýšení na 18,7 mld. Kč. Na začátku roku 1997 se do tohoto programu, který byl zcela dobrovolný, zapojovat první banky (Banka Haná, Moravia banka, Pragobanka a další).

Banky musely vypracovat obchodní plán s výhledem na další roky tak, aby byly schopny dosáhnout stanovených cílů:²⁷

- dosáhnout kapitálové přiměřenosti 8 % do konce roku 1996 a dále ji zvyšovat,
- tvořit rezervy na zpětný odkup převzatých pohledávek (i na úkor dividend),
- předložit ČNB metodické předpisy pro poskytování úvěrů, obchodování s cennými papíry, vnitřní kontrolní systém a další,
- omezit obchodování s cennými papíry na vlastní účet,

²⁷ Dostupné na: <http://ies.fsv.cuni.cz/storage/work/196_monika_antonova.pdf> [cit. 19. 04. 2008].

- udržovat daný podíl rychle likvidních aktiv v portfoliu banky,
- minimalizovat provozní a mzdové náklady.

Banka Haná a Foresbank odstoupily ze stabilizačního programu. Hlavním důvodem odkoupení a splacení závazků jinými subjekty. Poslední bankou, která se účastnila Stabilizačního programu, byla Expandia banka. Tu převzala na konci roku 1999 Česká pojišťovna. Následně došlo na přejmenování na eBanku.

3.6 Shrnutí

Tato kapitola byla nejprve zaměřena na bankovní krize, hlavní příčiny krizí. Banky se do problémů dostávaly buď proto, že nerozvážně vstupovaly do rizikových transakcí, nebo majitelé prováděli nelegální obchody za účelem vlastního obohacení. V této kapitole se dozvídáme o prvních krizích bank, které u nás proběhly v tzv. polistopadové době. Mezi takové banky patřila mimo jiné Kreditní a průmyslová banka Praha, a Bohemia banka. Jednou z posledních bank, které byla odejmuta licence, je Union banka, a. s. Této bance byla věnována kapitola 3.2.1 Union banka. Kapitola 3.2.2 je věnována družstevním záložnám. Ke konci 90. let 20. stol. docházelo ke krachům kampeliček. Hlavní příčinou byla špatná legislativa. Na závěr se kapitola zmiňuje o programech na „uzdravení“ bankovního sektoru (Konsolidační program I, Konsolidační program II a Stabilizační program).

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo popsat souhrnný pohled na fungování regulace a dohledu bankovního systému v České republice.

V první kapitole jsem se pozastavila nad funkcí peněz, strukturou bankovního systému, centrálním a obchodním bankovníctvím. V dnešním čase se peníze staly naprosto běžnou součástí našeho života. V současné době se rozvíjí mezinárodní obchod a platební styk. Tím některé měny dostávají podobu mezinárodního charakteru (euro, dolar).

V tržní ekonomice mají banky významné postavení. Velmi zjednodušeně je můžeme charakterizovat jako instituce poskytující úvěry a přijímající depozita. Bankovní systém má velkou historii. Výrazná změna nastala zavedením dvoustupňového bankovního sektoru (centrální bankovníctví, obchodní bankovníctví), další změnou je zavedení tržní ekonomiky.

Nejen centrální banka, ale také měnová politika, mají vliv na bankovní sektor. Hlavním cílem měnové politiky je cenová stabilita. Aby mohla Česká národní banka dosáhnout svých cílů, využívá k tomu měnověpolitické nástroje (operace na volném trhu, povinné minimální rezervy, automatické facility).

Po opuštění floatingu zavedla Česká národní banka cílování inflace. Inflační cíl se stanoví ve formě bodové hodnoty nebo pásma pro inflaci. Po roce 2010 bude inflační cíl nastaven na 2 %. Nyní je nastaven ve výši 3 %.

Obchodní banky jsou instituce, které podnikají za účelem dosažení zisku. Před vstupem do Evropské unie probíhala na našem území postupná integrace do evropského finančního systému. Vstup naší republiky do Evropské unie tak neměl na banky negativní dopad. Aby banka mohla na území České republiky fungovat, musí mít platnou bankovní licenci.

Bankovní regulace je koncipování a prosazování pravidel činnosti bankovních institucí a dohled bank představuje kontrolu dodržování těchto pravidel. Existují nejen důvody pro regulaci, ale také proti regulaci. Mezi důvody, které hovoří pro regulaci, patří např. asymetrie informací. Proti regulaci zase mluví stimulace bank k obcházení regulačních pravidel, vyšší stupeň nejistoty v bankovním sektoru a další. Bankovní regulace a dohled je postavena na několika pilířích, a to regulace vstupu do bankovníctví, stanovení a prověřování základních pravidel bank, povinné pojištění vkladů v bankách a působnost centrální banky jako věřitele poslední instance. Poté, co banka splní vstupní podmínky, je oprávněna působit na našem trhu. Mezi takové podmínky, které musí splnit patří mimo jiné

stanovení minimální výše vstupního kapitálu, stanovení možných právních forem vlastnictví a další. I když existují v jednotlivých zemích rozdílná pravidla, dochází postupně k jejich sbližování. K sjednoceným pravidlům se řadí přiměřenost kapitálu, pravidla likvidity, pravidla angažovanosti, povinnost bank poskytovat požadované informace a pravidla ochrany před nelegálními praktikami. Hlavním cílem centrální banky jako věřitele poslední instance, v České republice je to Česká národní banka, je podpora bezpečnost a důvěryhodnosti bankovního sektoru. Pokud totiž dojde ke krachu jedné banky, může tento krach vést k úpadkům i dalších bank.

Nad dodržováním základních pravidel bank bdí bankovní dohled, který se člení na dohled na dálku (monitorování činnosti bank na základě prověřování bankovních výkazů) a dohled na místě (činnost, která probíhá v bance). Bankovní dohled v České republice je prováděn Českou národní bankou.

V poslední kapitole jsem se zaměřila na stabilitu bankovního sektoru a bankovní krize. Bankovníctví patří mezi rizikové odvětví, jak ukazuje celá řada bankovních krizí. Za jednu z hlavních příčin považuji makroekonomickou nestabilitu. Krize jsou vyvolány výši a nestabilitou úrokových sazeb nebo špatným řízením banky. Pokud spočítáme krachy, které na našem území proběhly, zjistíme, že tento počet není příliš lichotivý. V novodobé historii první bankou, která se dostala do potíží, byla Kreditní a průmyslová banka Praha (1993). Další krize se objevily např. u AB Banky (1993), Bohemia Banky (1994). K posledním bankám mající problémy patří Union banka (2003) a Plzeňská banka (2003). V současné době konkurz ještě pokračuje. Ke konci 90. let 20. stol. docházelo ke krachům kampeliček. Hlavní příčinou byla, aspoň podle mého názoru, špatná legislativa. K založení kampeličky stačilo mít půl milionu korun, nemusela se prokazovat žádná odborná způsobilost. Nyní, na začátku 21. stol., můžeme říct, že se zase kampeličkám začíná dařit. Rostou zisky a také se zvětšuje počet členů. Ke konci roku 2007 měly členové uloženo u družstevních záložen přes 6,5 mld. korun.²⁸ Jako hlavní důvod, proč si je lidé zase oblíbili, jsem shledala nízké poplatky.

Na „uzdravení“ bankovního sektoru byl vytvořen Konsolidační program I, Konsolidační program II a Stabilizační program. Můžeme říct, že Konsolidační program I zachránil mnohé banky před krizí. Ovšem ty se pak díky svému přístupu, který nemůžeme označit za příliš zodpovědný, dostaly do situace, ve které se nacházely na začátku transformace. Celková výše Konsolidačního programu I činila přes 110 mld. Kč.

²⁸ Dostupné na: <<http://www.penize.cz/39130-kampelicky-cesi-jim-zase-zacinaji-verit>> [cit. 11. 04. 2008].

Konsolidačním programem II Česká národní banka zpřísnila přístup k problémovým bankám. Zavedla nová pravidla a principy, které nesly označení Konsolidační program II. Celková výše prostředků vyčleněných na tento program činily něco kolem 40 mld. korun. V roce 1996 byl zaveden Stabilizační program. Ten sloužil k posílení stability bankovního sektoru. Výše prostředků měly činit do 30 mld. Kč.

Měli bychom mít na paměti, že programy malé banky nespasí. Jako hlavní problém se zde jeví nedostatek primárních zdrojů, sekundární zdroje jsou také omezené. Také nedůvěra lidí bankám neprospívá. Tyto programy byly vytvořeny proto, aby se bankám dal potřebný čas. Banky se tak mohly zabývat vytvářením pravidel pro poskytování úvěrů a zlepšení svých hospodářských výsledků. Nemusely si „lámat hlavu“ s vymáháním nekvalitních pohledávek. Ve velké většině se malé banky nevzpamatovaly a zanikly.

Současný bankovní sektor bych označila za stabilní a nepředpokládám, že tomu v budoucnosti bude jinak.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní zdroje:

- [1] KLIKOVÁ, CH., KOTLÁN, I. a kol. *Hospodářská politika: teorie a praxe*. 2. vyd. Ostrava: SOKRATES, 2006. 341 s. ISBN 80-86572-04-8.
- [2] MERVART, J. *České banky v kontextu světového vývoje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. r. o., 1998. 163 s. ISBN 80-7106-236-7.
- [3] NOVOTNÝ, A. *Vývoj bankovní regulace a dohledu v ČR po roce 1993*. Diplomová práce Ekonomické fakulty VŠB-TU Ostrava, 2004.
- [4] POLOUČEK, S. a kol. *Bankovníctví*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.
- [5] POLOUČEK, S. *České bankovníctví na přelomu tisíciletí*. Ostrava: ETHICS, 1999. ISBN 80-238-3982-9.
- [6] REVENDA, Z. a kol. *Centrální bankovníctví*. 1.vyd. Praha: Management Press, s. r. o., 1999. 742 s. ISBN 80-85943-89-1.
- [7] REVENDA, Z. a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vyd. Praha: Management Press, s. r. o., 2005. 628 s. ISBN 80-7261-132-1.
- [8] ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví I*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, s. r. o., 1997. 264 s. ISBN 80-7169-464-9.
- [9] ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví II*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, s. r. o., 1998. 304 s. ISBN 80-7169-663-3.
- [10] VENCOVSKÝ, F., KOPECKÝ, L. a kol. *Lidé a peníze*. 1. vyd. Createam, 2002. 68 s. ISBN 80-903191-1-4.

Internetové zdroje:

- [11] ANTONOVÁ, Monika. *Kvalitativní analýza příčin problémů českých bank ve světle modelu SCP* [online]. Praha : Univerzita Karlova, 2000 [cit. 2008-04-19]. Dostupný z WWW: <http://ies.fsv.cuni.cz/storage/work/196_monika_antonova.pdf>.
- [12] BERAN, Radek. *Bankovní soustava ČR* [online]. c2003-05 [cit. 2008-01-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.beranr.webzdarma.cz/bsoustcr.html>>.

- [13] BOLFOVÁ, Pavlína. *Bankovní rada rozhodla o personálním obsazení v nových dohledových sekcích* [online]. Česká národní banka, 21. 09. 2007 [cit. 2008-03-09]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2007/070920_dohl_ed_personalni_obsazeni.html>.
- [14] ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE. *Bankovní sektor ČR v grafech* [online]. 2007 [cit. 2008-04-11]. Dostupný z WWW: <http://www.czech-ba.cz/file.php?id=26&filename=bs_2006_4q_cz_01.pdf>.
- [15] ČESKÁ KAPITÁLOVÁ INFORMAČNÍ AGENTURA. *O analýze Bankovníctví* [online]. 2004 [cit. 2008-12-29]. Dostupný z WWW:
<http://ipoint.financninoviny.cz/data/clanky_soubory44.pdf>.
- [16] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *10 let cílování inflace 1998–2007* [online]. březen 2008 [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/publikace/download/10_let_inflacni_cileni_cz.pdf>.
- [17] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Bankovní statistika* [online]. leden 2008 , 28.2.2008 [cit. 2008-03-05]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/bank_stat_publ/2008/bankstat_0108_cs.pdf>.
- [18] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Jednotná bankovní licence v bankovním sektoru.* [online]. 14. března 2004 [cit. 2008-03-10]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/download/jednotna_licence.pdf>.
- [19] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výroční zpráva 2005* [online]. [2006] [cit. 2008-03-27]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocn_zpravy/download/vyrocn_zprava_2005.pdf>.
- [20] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Výroční zpráva 2006* [online]. [2007] [cit. 2008-03-27]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocn_zpravy/download/vyrocn_zprava_2006.pdf>.
- [21] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o výkonu dohledu 2006* [online]. [2007] [cit. 2008-03-31]. Dostupný z WWW:

- <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/dnft_zpravy/download/dnft_2006_cz.pdf>.
- [22] ČESKÁ SPOŘITELNA. *Prezentace konsolidovaných výsledků za rok 2007* [online]. Praha : 29. února 2008 [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/FY_2007_results.pdf>.
- [23] ČESKÁ SPOŘITELNA. *Výroční zpráva 2006: Konsolidovaná rozvaha* [online]. [2006] [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/VZ_2006.pdf>.
- [24] ČESKOSLOVENSKÁ OBCHODNÍ BANKA. *Tisková zpráva : Výsledky za rok 2007* [online]. Praha : [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.csob.cz/WebCsob/Data/tz/2008/TZ080214a.pdf>>.
- [25] ČESKOSLOVENSKÁ OBCHODNÍ BANKA,. *Zpráva o činnosti ČSOB : za 1. pololetí roku 2007* [online]. 2007 [cit. 2008-03-08]. Dostupný z WWW: <http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/O-CSOB/Vztahy-k-investorum/Vyrocni-pololetni-zpravy/Pololetni-zpravy/CSOB_pol_zprava_1H2007.pdf>.
- [26] DOČKAL, Emil. *Jak se mají kampeličky?* [online]. Net Centrum, 15.9.2003 [cit. 2008-04-18]. Dostupný z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/finance/penize-a-investice/clanek.phtml?id=138439>>.
- [27] CHYTILOVÁ, Dana. *S účtem do banky, nebo do kampeličky?* [online]. Salve Group CZ, 22.02.2006 [cit. 2008-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/zpravy/4198/s-uctem-do-banky-nebo-do-kampelicky/>>. ISSN 1213-2217.
- [28] KRÁLÍČEK, Tomáš. *Kdo nahradí Tůmu v případě jeho odchodu z ČNB?* [online]. Praha : IHned.cz, 26.2.2008 [cit. 2008-03-08]. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/c4-10089450-23047080-900000_d-kdo-nahradi-tumu-v-pripade-jeho-odchodu-z-cnb>. ISSN 1213-7693.
- [29] MITTNER, Jiří. *Příčiny dlouhodobého klesání úrokových měr* [online]. [2006] [cit. 2008-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://nf.vse.cz/download/veda/workshops/endogenita.pdf>>.
- [30] MUSÍLEK, Petr, et al. *Analýza příčin a důsledků české finanční krize v 90. letech* [online]. Praha : Grantová agentura České republiky, [cit. 2008-03-29]. Dostupný z WWW: <http://nb.vse.cz/kbp/TEXT/Grant_krize_1a.pdf>.

- [31] PÁNEK, Dalibor. *Bankovní regulace a dohled* [online]. Brno : Masarykova univerzita, 2005 [cit. 2008-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.esfmuni.org/data/PFBRAD/KFBREG_dso.pdf>.
- [32] ROSTISLAV, Mayer. *Bankovní regulace a dohled : teorie a praxe na mezinárodní úrovni a na národní úrovni v ČR a USA* [online]. Praha : Fakulta sociálních věd UK, 1996 [cit. 2008-01-03]. Dostupný z WWW: <http://ies.fsv.cuni.cz/storage/work/245_rostislav_mayer.pdf>.
- [33] SOVOVÁ, Eva. *Kampeličky: Češi jim zase začínají věřit* [online]. Salve Group CZ, 20.12.2007 [cit. 2008-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/39130-kampelicky-cesi-jim-zase-zacinaji-verit>>. ISSN 1213-2217.
- [34] SVOBODA, Jakub. *Největší banky letos vydělají přes 10 miliard* [online]. Borgis, 28. 11. 2007 [cit. 2008-04-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/127755-nejvetsi-banky-letos-vydelaji-pres-10-miliard.html>>.
- [35] ŠEVČÍKOVÁ, Ivana. *Zažívají kampeličky renesanci?* [online]. Internet Info, 29. 8. 2007 [cit. 2008-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/zazivaji-kampelicky-renesanci/>>. ISSN 1213-4414.

Ostatní internetové zdroje:

- [36] CEED. *Makroekonomie : Test 22* [online]. c2008 [cit. 2008-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceed.cz/makroekonomie/testy/22-test.htm>>.
- [37] Česká národní banka. *Bankovní regulace a dohled* [online]. c2003-2008 [cit. 2008-03-05]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/postaveni_bd/bank_regulace_dohled/index.html>.
- [38] Česká národní banka. *Členové bankovní rady* [online]. c2003-2008 [cit. 2008-03-18]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/bankovni_rada/clenove_bankovni_rady/index.html>.
- [39] Česká národní banka. *Informace pro jednání Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky k vývoji situace Union banky, a.s.* [online]. 4. března 2003 [cit. 2008-04-07]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2003/339.html>.
- [40] Česká národní banka. *Klasifikované úvěry ve statistice ČNB* [online]. c2003-2008 [cit. 2008-03-29]. Dostupný z WWW:

- <http://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/stat_mb_met/stat_mb_klasif_uvery.html>.
- [41] Česká národní banka. *Metody bankovního dohledu* [online]. c2003-2008 [cit. 2008-03-05]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/postaveni_bd/bank_regulace_dohled/metody_bank_dohledu.html>
- [42] Česká národní banka. *Ochranné prvky 1000 Kč* [online]. c2003-2008 [cit. 2007-12-25]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_1000.html>.
- [43] Česká národní banka. *Opatření k nápravě* [online]. c2003-2008 [cit. 2008-03-05]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/postaveni_bd/bank_regulace_dohled/opatreni_k_naprave.html>
- [44] Česká národní banka. *Seznam družstevních záložen* [online]. c2003-2008 , 31.3.2008 [cit. 2008-04-11]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/dohled_dz/dz_seznam/index.html>.
- [45] Česká národní banka. *Úloha měnové politiky* [online]. c2003-2008 [cit. 2008-01-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/uloha.html>.
- [46] Česká spořitelna. *Dozorčí rada : Složení dozorčí rady České spořitelny k 1. lednu 2008* [online]. [2008] [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW:
<http://www.csas.cz/banka/menu/cs/banka/nav10024_dozorci_rada>.
- [47] Československá obchodní banka. *Pravidelně zveřejňované informace* [online]. c2008 [cit. 2008-03-31]. Dostupný z WWW:
<<http://www.csob.cz/bankcz/cz/Csob/O-CSOB/Povinne-informace/Pravidelne-zverejnovane-informace/>>.
- [48] Československá obchodní banka. *Správa a řízení ČSOB* [online]. c2008 , 27.2.2008 [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.csob.cz/bankcz/cz/Csob/O-CSOB/Sprava-rizeni-CSOB/>>.
- [49] Komerční banka. *Slovník* [online]. c2006 [cit. 2008-03-31]. Dostupný z WWW:
<<http://www.kb.cz/cs/inf/dictionary.shtml>>.
- [50] *Bankovníctví a pojišťovnictví* [online]. [2007] [cit. 2008-03-31]. Dostupný z WWW:
<<http://www.czech.cz/cz/ekonomika-podnikani-veda/vseobecne-informace/hospodarstvi-rust-a-potencial/sluzby/bankovnictvi-a-pojistovnictvi/>>.

- [51] ČNB : *Bankovní dohled* [online]. Maturita.cz, 7.5.2002 [cit. 2008-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.referaty.cz/referaty/referat.asp?id=5045&pageTitle=NB-Bankovn%20dohled>>.
- [52] *Formy peněz* [online]. [cit. 2007-12-21]. Dostupný z WWW: <<http://penize.org/formy-penez/>>.
- [53] *Historie družstevních záložen* [online]. AWD Česká republika, c2007 [cit. 2008-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.sfinance.cz/osobni-finance/informace/druzstevni-zalozny/historie/>>.
- [54] *Kapitálová přiměřenost* [online]. Sagit, c1996-2008 [cit. 2008-03-31]. Dostupný z WWW: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=152&typ=r&levelid=OB_068B.HTM>.
- [55] *Necenzurované noviny : Český ráj pop česku I.* [online]. 08-2000. 2000 [cit. 2008-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.cibulka.net/nnoviny/nn2000/nn0800/obsah/02.htm>>.
- [56] *Obchodní zákoník : Díl V: Akciová společnost* [online]. Sagit, c2007-2008 [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-513-1991-sb-obchodni-zakonik/cdruha-hi-dv/>>. ISSN 1802-8012.
- [57] *Privatizace...? - Největší podvod v dějinách ČR III.* [online]. 29.8.2007 [cit. 2008-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://darny.blog.cz/0708/privatizace-nejvetsi-podvod-v-dejinach-cr-iii>>.
- [58] *Seznam bank v likvidaci* [online]. Finance.cz, c2000-2008 [cit. 2008-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/bankovnictvi/seznamy/banky-v-likvidaci/>>. ISSN 1213-4325.
- [59] *Union banka* [online]. 16.3.2008 [cit. 2008-03-29]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Union_bank>.
- [60] *Union banka, a.s. : „v likvidaci“* [online]. 2003- [cit. 2008-04-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.union.cz/>>.
- [61] *Zákon o bankách : úplné znění* [online]. Sagit, c2007-2008 [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-21-1992-sb-o-bankach/plne-zneni/>>. ISSN 1802-8012.

Ostatní zdroje:

- [62] JAŠMINSKÝ, P.; NOVÁKOVÁ, P. *Bance chybí miliardy korun*. MF DNES. 2003, roč. 14, čís. 45, str. A/3.
- [63] PRAVDA, P. *Union banka krachuje a zavřela své pobočky*. MF DNES. 2003, roč. 14, čís. 45, str. A/1.
- [64] KUBÁTOVÁ, Z. *Union banka přežívá jako poslední z malých*. MF DNES. 2003, roč. 14, čís. 45, str. D/3.
- [65] Zpravodajové MF DNES. *Potíže banky ničí malé podnikatele*. MF DNES. 2003, roč. 14, čís. 46, str. D/1 – D/2.
- [66] Zpravodajové MF DNES. *Union banka odřízla lidi od peněz*. MF DNES. 2003, roč. 14, čís. 45, str. D/1.
- [67] *Krachující banka láká vyhládlou konkurenci*. MF DNES. 2003, roč. 14, čís. 46, str. B/1.
- [68] *Problémy Union banky se týkají spíš malých klientů*. MF DNES. 2003, roč. 14, čís. 45, str. D/3.
- [69] *Velké podniky nebudou mít potíže, malé firmy ano*. MF DNES. 2003, roč. 14, čís. 45, str. A/3.
- [70] Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách ve znění pozdějších změn a doplňků.
- [71] Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance ve znění pozdějších změn a doplňků.

SEZNAM ZKRATEK

a.s.	akciová společnost
ad.	a další
atd.	a tak dále
apod.	a podobně
CB	centrální banka
cca	cirka
cit.	citace
č.	číslo
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna
ČSFR	Československá federativní republika
ČSOB	Československá obchodní banka
dr.	doktor
EU	Evropská unie
IB	Investiční banka
Ing.	Inženýr
KB	Komerční banka
Kč	koruna česká
mil.	milion
Mgr.	magistr
mld.	miliarda
např.	například
odst.	odstavec
resp.	respektive
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
Sb.	sbírky
StB	Státní bezpečnost
stol.	století
str.	strana
tis.	tisíc

tzn.	to znamená
tzv.	takzvaně
USA	United States of America

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka č. 1.1</i>	Padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené v ČR v roce 2005
<i>Tabulka č. 1.2</i>	Funkce centrální banky
<i>Tabulka č. 1.3</i>	Nástroje měnové politiky podle dopadu na bankovní systém
<i>Tabulka č. 1.4</i>	Bilance centrální banky v tržní ekonomice
<i>Tabulka č. 1.5</i>	Bilance České národní banky
<i>Tabulka č. 1.6</i>	Základní struktura bilance České spořitelny k 31. 12. 2007
<i>Tabulka č. 2.1</i>	Kapitálová přiměřenost České spořitelny v roce 2006 (v mil. Kč)
<i>Tabulka č. 3.1</i>	Aktiva odkoupená Českou finanční (mil. Kč, k 31. 12. 1997)
<i>Tabulka č. 3.2</i>	Výsledky hospodaření Union banky k 28. 5. 2003 (v tis. Kč)
<i>Tabulka č. 3.3</i>	Náklady na konsolidaci bank – konsolidační program II (v mld. Kč)

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek č. 2.1</i>	Ukazatel kapitálové přiměřenosti (banky s licencí k 31. 12. 2006)
-----------------------	---

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že údaje o bakalářské práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé bakalářské práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. dubna 2008

Markéta Holásková

Adresa trvalého pobytu studenta:

Frydecká 338, 719 00 Ostrava - Kunčice

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1* Seznam bank a zahraničních poboček bank v České republice k 29. 2. 2008
- Příloha č. 2* Konsolidovaná rozvaha ČSOB k 31. 12. 2007 (v tis. Kč)
- Příloha č. 3* Personální obsazení v dohledových sekcích od 1. 1. 2008
- Příloha č. 4* Seznam bank v likvidaci 1993 - 2005
- Příloha č. 5* Seznam činných družstevních záložen k 31. 3. 2008

Seznam bank a zahraničních poboček bank v České republice k 29. 2. 2008

I. Centrální banka

II. Banky s převážně (více než 50 %) českou účastí na základním kapitálu

1.	Česká exportní banka, a.s.
2.	Českomoravská stavební spořitelna, a.s.
3.	Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.
4.	HYPO stavební spořitelna, a.s.
5.	Hypoteční banka, a.s.
6.	J&T BANKA, a.s.
7.	Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s.
8.	Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.

Dostupné na:

<http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/seznam_instituci/seznam_bank/banky_cz_ucast/index.html>

III. Banky s převážně (více než 50 %) zahraniční účastí na základním kapitálu

1.	Banco Popolare Česká republika, a.s.
2.	BAWAG Bank CZ a.s.
3.	Česká spořitelna, a.s.
4.	Československá obchodní banka, a.s.
5.	eBanka, a.s.
6.	GE Money Bank, a.s.
7.	Komerční banka, a.s.
8.	PPF banka a.s.
9.	Raiffeisenbank a. s.
10.	Raiffeisen stavební spořitelna a.s.
11.	UniCredit Bank Czech Republic, a.s.
12.	Volksbank CZ, a.s.
13.	Wüstenrot - stavební spořitelna a.s.
14.	Wüstenrot hypoteční banka a.s.

Dostupné na:

<http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/seznam_instituci/seznam_bank/banky_zahr_ucast/index.html>

Seznam bank a zahraničních poboček bank v České republice k 29. 2. 2008 (pokračování)

IV. Pobočky zahraničních bank (v režimu jednotné licence)

1.	ABN AMRO Bank N.V.
2.	Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N.V. Prague Branch, organizační složka
3.	BRE Bank S.A., organizační složka podniku
4.	CALYON S.A., organizační složka
5.	Citiban Europe plc, organizační složka
6.	COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha
7.	Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka
8.	Fortis Bank SA/NV, pobočka Česká republika
9.	ING Bank. N. V.
10.	HSBC Bank plc - pobočka Praha
11.	Oberbank AG pobočka Česká republika
12.	PRIVAT BANK AG der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich, pobočka Česká republika
13.	Raiffeisenbank im Stifftland eG pobočka Cheb, odštěpný závod
14.	Všeobecná úvěrová banka a.s., pobočka Praha
15.	Waldviertler Sparkasse von 1842 AG

Dostupné na:

<http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/seznam_instituci/seznam_bank/pob_za_hr_bank/index.html>

V. Banky se sídlem v ČR poskytující služby v zahraničí

a) Banky se sídlem v ČR poskytující služby na území jiného členského státu EU bez založení pobočky (v rámci volného pohybu služeb)

1. Komerční banka, a.s. - stát: Slovenská republika

2. GE Money Bank, a.s. - stát: Slovenská republika

b) Banky se sídlem v ČR poskytující služby prostřednictvím pobočky v zahraničí

J&T BANKA, a.s. - stát: Slovenská republika

Dostupné na:

<http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/seznam_instituci/seznam_bank/banky_poskyt_sluzby_v_zahranici/index.html>

Konsolidovaná rozvaha ČSOB k 31. 12. 2007 (v tis. Kč)

Aktiva	31.12.2007
Pokladní hotovost a ohledávky vůči centrálním bankám	33 829 830
Finanční aktiva k obchodování	224 488 316
Finanční aktiva vykazovaná v reálné hodnotě do zisku nebo ztráty	24 152 480
Realizovatelná finanční aktiva	75 955 825
Úvěry a pohledávky - netto	411 129 266
<i>Úvěry a pohledávky - brutto</i>	418 427 889
<i>Úvěry a pohledávky - rezervy</i>	-7 298 623
Finanční investice držené do splatnosti	114 088 539
Zajišťovací deriváty s kladnou reálnou hodnotou	5 587 345
Časové rozlišení úrokových výnosů	7 640 466
Pohledávky ze splatné daně	697 445
Pohledávky z odložené daně	722 228
Investice v přidružených společnostech	703 184
Investice do nemovitostí	875 477
Pozemky, budovy a zařízení	11 935 808
Goodwill a jiná nehmotná aktiva	4 710 060
Aktiva určená k prodeji	26 679
Ostatní aktiva	8 880 872
Aktiva celkem	925 423 820

Závazky a vlastní kapitál	31.12.2007
Finanční závazky vykazované v reálné hodnotě do zisku nebo ztráty	145 788 984
Finanční závazky k obchodování	15 985 285
Zajišťovací deriváty se zápornou reálnou hodnotou	1 384 873
Finanční závazky v naběhlé hodnotě	681 882 071
Časové rozlišení úrokových nákladů	1 624 476
Závazky ze splatné daně	298 434
Závazky z odložené daně	366 517
Rezervy	1 218 539
Ostatní závazky	19 673 728
Závazky celkem	868 222 907
Základní kapitál	5 855 000
Emisní ážio	7 508 552
Zákonný rezervní fond	18 686 645
Nerozdělený zisk	25 959 764
Oceňovací rozdíly z realizovatelných finančních aktiv	-363 179
Oceňovací rozdíly ze zajištění peněžních toků	-649 485
Oceňovací rozdíly z přepočtu zahraničních měn	-132 570
Vlastní kapitál náležící akcionářům Banky	56 864 727
Menšinové podíly	336 186
Vlastní kapitál celkem	57 200 913

Závazky a vlastní kapitál celkem	925 423 820
---	--------------------

Dostupné na: <<http://www.csob.cz/WebCsob/Data/tz/2008/TZ080214a.pdf>> [cit. 26. 03. 2008].

Personální obsazení v dohledových sekcích od 1. 1. 2008²⁹

Sekce dohledu nad finančním trhem:

- Ing. Leoš Pýtr, CSc. - ředitel sekce dohledu nad finančním trhem,
- Ing. David Rozumek - náměstek ředitele sekce dohledu nad finančním trhem,
- Ing. Hynek Černý - ředitel odboru kontroly pravidel jednání a odborné péče,
- RNDr. Robert Džmuráň, CIA - ředitel odboru kontroly řízení rizik,
- Ing. Radek Křička - ředitel odboru dohledu nad úvěrovými institucemi,
- RNDr. Zuzana Silberová, Ph.D., CIA - ředitelka odboru dohledu nad pojišťovnictvím,
- Ing. Mgr. Václav Simon - ředitel odboru dohledu nad kapitálovým trhem.

Sekce regulace a analýz finančního trhu:

- Ing. Pavel Hollmann, MBA – ředitel sekce regulace a analýz finančního trhu,
- Ing. Petr Staněk - náměstek ředitele sekce regulace a analýz finančního trhu,
- RNDr. Vítězslav Babický, M.A. - ředitel odboru analýz finančního trhu,
- Ing. Jarmila Musilová - ředitelka odboru podpory dohledu,
- RNDr. Pavel Vacek, CSc., MBA - ředitel odboru regulace finančního trhu.

Sekce licenčních a sankčních řízení:

- Ing. Karel Gabriel – ředitel sekce licenčních a sankčních řízení,
- Ing. Ondřej Huslar - náměstek ředitele sekce licenčních a sankčních řízení,
- Mgr. Hana Fousková - ředitelka licenčního odboru,
- Mgr. Petra Chroustovská - ředitelka odboru sankčních řízení,
- Ing. Ladislav Slaník - ředitel odboru cenných papírů a regulovaných trhů.

²⁹ Dostupné na:

<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2007/070920_dohled_personalni_obsazeni.htm
> [cit. 09. 03. 2008].

Seznam bank v likvidaci 1993 - 2005

Název banky	Aktuální stav
AB Banka, a.s.	v likvidaci; odnětí licence 15. 12. 1995; prohlášen konkurz 18. 3. 1999
Agrobanka Praha, a.s.	odnětí licence 2. 9. 1998; vstup do likvidace 8. 10. 1998
COOP Banka, a.s.	odnětí licence 6. 5. 1998; vstup do likvidace 1. 1. 1999
Česká banka, akciová společnost Praha	odnětí licence 15. 12. 1995; prohlášen konkurz 28. 6. 1996; vstup do likvidace 19. 3. 1996
Ekoagrobanka, a.s.	odnětí licence 31. 5. 1997; vstup do likvidace 1. 1. 1999
Kreditní a průmyslová banka, a.s.	odnětí licence 31. 8. 1995; prohlášení konkurzu 2. 10. 1995
Kreditní banka Plzeň, a.s.	odnětí licence 8. 8. 1996; prohlášení konkurzu 21. 12. 1998; v likvidaci
Moravia Banka, a.s.	odnětí licence 9. 11. 1999; prohlášen konkurz 8. 12. 1999
Plzeňská banka, a.s.	odnětí licence 4. 7. 2003; prohlášen konkurz 4. 4. 2003
Pragobanka, a.s.	odnětí licence 24. 10. 1998; prohlášen konkurz 19. 11. 1998
První slezská banka, a.s.	odnětí licence 13. 5. 1996; prohlášen konkurz 20. 11. 1997
Realitbanka, a.s.	odnětí licence 17. 4. 1997; prohlášen konkurz 24. 3. 1997
Union banka, a.s.	odnětí licence 2. 5. 2003; prohlášení konkurzu 29. 5. 2003
Universal banka, a.s.	odnětí licence 10. 2. 1999; prohlášen konkurz 12. 2. 1999
Velkomoravská banka, a.s.	odnětí licence 10. 7. 1998; prohlášen konkurz 2. 7. 1998

Dostupné na: <<http://www.finance.cz/bankovnictvi/seznamy/banky-v-likvidaci/>> [cit. 29. 03. 2008].

Seznam činných družstevních záložen k 31. 3. 2008³⁰

- 1. investiční záložna – spořitelní a úvěrní družstvo,
- 1. TZ, družstevní záložna,
- České spořitelní družstvo,
- Družstevní záložna Kredit,
- Družstevní záložna PSD,
- Fio, družstevní záložna,
- Komerční spořitelní a úvěrní družstvo DOMOV,
- Metropolitní spořitelní družstvo, zkratka MSD,
- Moravský Peněžní Ústav – spořitelní družstvo,
- Peněžní dům, spořitelní družstvo,
- Podnikatelská družstevní záložna,
- Prague Credit Union, spořitelní družstvo,
- Spořitelní a úvěrní družstvo Royal Savings and Loans,
- UNIBON – spořitelní a úvěrní družstvo,
- Úvěrní družstvo PDW, Praha,
- Vinohradská vzájemná družstevní záložna,
- Vojenská družstevní záložna,
- WPB Capital, spořitelní družstvo.

³⁰ Dostupné na: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/dohled_dz/dz_seznam/dz/> [cit. 18. 04. 2008].